

Croatica XXVII/XXVIII (1998./1999.) - 47/48 Zagreb

Izvorni znanstveni članak

Cvjetko Milanja

JAKŠA ČEDOMIL (DR. JAKOV ČUKA)
KAO SAKUPLJAČ DUGOOTOKIHK
NARODNIHK PJKESAMA

UDK 886.2-02

U preglednoj se studiji donosi prikaz dosad nepoznate djelatnosti svojedobno znamenitoga hrvatskog kritičara Jakše Čedomila (pravim imenom Jakov Čuka). Kao mladi bogoslov u Zadru u svom je rodnom Zaglavu na Dugom otoku, a na opći poziv Matice hrvatske, god. 1886. zabilježio autentične usmene verzije pjesama što su ih mahom pastiri pjevali u određenim prigodama. Kazivačica je bila Matija Šešelja, koju je kao vrlo vremenšnu staricu zatekao na životu još 1953. Olinko Delorko. U drugom dijelu donosi se integralan zapis usmeno izgovorenih tekstova, a u uvodnoj se studiji donosi i manji dio zapisa iz 1953. Pored dokumentarne vrijednosti, prilog iznosi i zanimljivu razliku između usmenih verzija u rasponu od gotovo sedamdeset godina.

Uvodne napomene

Da je Jakša Čedomil jedno od najistaknutijih imena hrvatske književne kritike na prijelazu iz XIX. u XX. stoljeće, poznata je činjenica. Zbog svoje izuzetne uloge u književnopovijesnom razvoju hrvatske kritike Petradić, a potom i Barac, počastili su ga laskavim naslovom – osnivačem hrvatske *moderne* kritike. O njemu je do danas napisano preko osamdesetak bibliografskih jedinica i nekoliko monografija.

Međutim, da je on i promotorom onoga pokreta na početku XX. st. što se u kritičkoj i historiografskoj literaturi naziva hrvatskom katoličkom modernom, do sada je prešućivana i potiskivana činjenica. Naime, inauguralnim početkom može se smatrati u stvari katolički kongres održan u rujnu 1900. u Zagrebu, na kojemu je prihvaćena rezolucija J. Čedomila. Ona se temeljila na slijedećim tezama: zabrana onih književnih proizvoda koji razaraju, vrijeđaju ili izopačuju tri dominantna strukturna konstituenta hrvatsko-ga bića. Riječ je, naime, o *vjerskom, moralnom i rodoljubnom*, to jest nacionalnom postamentu. I glede operacionalizacije – osnivanjem “Kola hrvatskih književnika” (1913.), te brojnih časopisa, uz raniji “Katolički list”, do “Lučići”, “Hrvatske prosvjete” – i glede strukture, navlastito pjesništvom od M. Sabića do I. Poljaka, hrvatsko će katoličko pjesništvo u razdoblju od 1900. do po prilici 1930-ih godina, u kojem razdoblju doživljuje svoj snažan zamah, više manje ostati unutar toga horizonta.

No, da je Jakša Čedomil bio i sakupljačem narodnih pjesama, znade samo maleni broj specijalista folkloristike (pokojni Olinko Delorko, npr.), jer do danas zbirka kazivanja koju je on zabilježio nije objavljena, iako u njoj ima nekoliko antologijskih pjesama. Između njih je i *Djevojčino vedro zazvonilo*, koja uz *Majku Margaritu* i *A ti, divojko šegljiva*, dramskim agonom i poetskom kristalizacijom pripadaju, po riječima O. Delorka, među najljepše što je realizirao hrvatski narodni pjesnički genij.

Kako je uopće došlo do toga da Jakov Čuka, jer još nije rabio svoj književni pseudonim Jakša Čedomil, zapisuje pjesme kazivačice Matije Šešelja iz Zaglava na Dugom otoku? Razlozi su najmanje dvostruke naravi. Jedan je općeg, a drugi osobnijega povoda. Kako je znano, gotovo je čitavo XIX. st. u znaku buđenja nacionalne svijesti u Hrvatskoj, s konačnim ciljem konstituiranja nacionalne samobitnosti. Kultura je, a s njom jamačno i književnost, pritom odigrala značajnu ulogu, tim više što je to ujedno i vrijeme standardiziranja štokavskoga književnoga jezika na štetu čakavskoga i kajkavskoga. Kako je novoštokavski »dovučen« u glavnom iz narodnoga supstrata, to nimalo ne čudi što je s njim »doplovila« i književnost toga supstrata. Riječ je, naime, o usmenoj narodnoj književnosti, koja je u razdoblju romantizma svojim morfološkim, formativnim, vrsnim, tematskim i stilskim posebnostima utjecala na pisanu književnost, dakako ne vazda najsretnijim i najboljim rezultatima. Romantizam je pak sa svoje strane u europskom horizontu posebice omitotvorio ulogu usmene poezije južnih Slavena i Hrvata poimence. Izim europskih onodobnih slavista, čiji rad bi se konačno morao

podvrći radikalnoj kritici (npr. Kollára, Kopitara), izuzetnu ulogu, upravo pri skupljanju usmenoga narodnoga blaga, imao je zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac. On je 1813. razaslao svećenstvu Zagrebačke biskupije okružnicu, kojom ih pozivlje na prikupljanje "sve horvatskoga i slavonskoga narječja proizvode, iz kojih se bogatstvo i narav jezika poznati može". Okružnica je i na latinskom i na hrvatskom prijevodu objavljena u "Danici ilirskoj" 24/1837. No, uz njegovanje ilirskog jezika, što je za okružnicu primaran zadatak, signiran je i etnološko-kulturalni i antropološki značaj njihov, što je jamačno bar u intencijama na tragu Herderove koncepcije. Može se, dakle, ustvrditi da je to bio svjesni inicijalni impuls ogromnoj aktivnosti i energiji uloženoj pri sakupljanju hrvatskoga narodnog blaga tijekom čitava XIX. stoljeća, a ne samo u dopreporodnom razdoblju; dakle od stenjevačkog župnika Tomaša Mikloušića do zbirke Gaja, Vraza, Kukuljevića, Babukića, Bogovića, Kurelca, Topalovića, pa sve do poziva Matice hrvatske o kojemu govori Jakša Čedomil, i na koji se on odziva, te prikuplja ovu zbirku do danas neobjavljenju. Rezultat toga rada su i *Junačke pjesme* koje su uredili I. Broz i S. Bosanac (MH, 1897.), o čemu nas izvješćuje M. Cihlar Nehajev u litografiranoj "Nadi", III, 18., 19/1897. Nehajev navodi njihovu terapeutsku i propedeutsku ulogu, osobito kada je riječ o etičkom i vjerskom načelu. Međutim, i najpovršniji uvid u Čukinu zbirku ukazat će i na drukčije kulturno-civilizacijske, društveno-normativne sustave, koji se iz njih mogu odčitati. Dakle, u ovaj "drugi val" skupljanja narodnih pjesama spada i Čukina djelatnost iz njegovoga dačkog doba 1886.

Drugi je razlog osobnije naravi. Naime, i sam je Jakov Čuka rođen u Zaglavu na Dugom otoku (Ižola longa, kako se zvao na lokalnom talijaniziranom), katkada nazivanom i Debelim otokom, pa se i te nominacije mogu naći pri markaciji, kao i u Čuke. Jakov je rođen 16. srpnja 1868. u težačkoj obitelji Martina Čuke u Donjim dvorima, kako smo običavali nazivati zaglavske "cjeline". Ovdje je, mislim, uputna jedna osobna dokumentarna digresija. Kako je i autor ovih redaka iz istoga mjesta, Zaglava, bilo bi umjesno upozoriti na kulturalno-porodične strukture sela. Dakle, mjesto Zaglav, koje je sve do motoriziranih brodića bilo više težačko negoli ribarsko mjesto, pa se stoga i smjestilo na brdu a ne na obali, običavali smo dijeliti na dvije manje cjeline, koje je dijelila crta seoskoga puta sjeverozapad-jugoistok: Ograda, Kantun, Ravanac i Cimiter. U donjim dvorima, u "zatišju" od vjetra, živjelo je pleme Šešelja, Čuka i Lordanić, a u Gornjim dvorima, na udaru bure, pak pleme Milanja, Ramov i Špralja. Selo je prema tome u starini bilo strogo plemenski strukturirano, sa znatnijim posebnostima koje su se vremenom iznivelerale. Danas su potomci i jednih i drugih rasijani diljem svijeta, od Australije, Južne i Sjeverne Amerike do Njemačke, Francuske i Švicarske.

Jakov je Čuka doduše u trećoj godini života otišao u Zadar. K sebi ga je, naime, uzela tetka Kata Hiler, rođena Čuka, i tamo je završio osnovnu školu i gimnaziju na talijanskom jeziku s ciglih 16 godina. Dakako da on svoju zaglavsku rodbinu i tete, kako smo iz poštivanja zvali i one tete koje nam nisu bile prave tetke, nije zaboravio, što će dokazati kasnije pomažući

pri školovanju svojemu istoimenom nećaku Jakovu Čuki. O drugim razlozima Čukina zanimanja za narodnu pjesmu i Matiju Šešelja, koja mu je - osamnaestogodišnjaku - 1886. kazivala pjesme koje je on zapisao, govori nam sam Čuka u pismu Upravi.

Rukopisna zbirka koja je registrirana kod Matice Hrvatske pod brojem 56., nosi naslov *Rukopis narodnih pjesama - sabrao Jakov Čuka*. U drugom retku stoji: "Ima 48 pjesama na 112 strana", a u trećem retku "1 pismo". Međutim, pjesama ima 54, jer je prepisivač kod rimskoga broja XXX, ovo zadnje X napisao kao V, pa je ispalo XXV, te je XXXI pjesma označena XXVI, stoga je i došlo do brojčane zabune, što začudo nije opazio ni Delorko kasnije. Pseudonim u zagradi - Jakša Čedomil - u međuretku ispod Jakov Čuka, naknadno je umetnut. Kako je prva stranica originalna manuskripta naslovljena *Sbirka Narodnih Pjesama. Sakupio Jakov Čuka u Zaglavi na Debelom otoku*, zaključiti je da je predstranicu rukopisno markirao vjerojatno V. Žganec (ili prepisivač), koji je Čukin manuskript popratio kratkom bilješkom strojopisom na stranici i pol. Evo te napomene:

"Zbirka narodnih pjesama iz Zaglava na Debelom otoku od Jakova Čuke registrirana je kod Matice Hrvatske pod br. 56. Rukopis ima 112 stranica u veličini četvrtine arka. Ispisan je na obje stranice sa stihovima u jednoj koloni rukom Jakova Čuke, koji je tada bio klerik u Zadru. Na početku rukopisa je jedno njegovo pismo upravljeno Upravi matice Hrvatske.

Ovaj rukopis je prepisan u Institutu za narodnu umjetnost u Zagrebu. Rukopis je veoma vrijedan, tim više, što još i danas živi kazivačica Matija Šešelja, koja je 1886. Čuki kazivala ove pjesme. U njenom rodnom mjestu našao ju je 1953. g. Olinko Delorko, kojemu je nekoje pjesme pjevala i sad u svojoj visokoj starosti. Zanimljive su razlike kod pojedinih pjesama između njihove prve i najnovije verzije. Dakako da bi veoma korisno bilo da ova starica još jednom izdiktira ili ispjeva ponovno sve te pjesme, pa da se od toga načini jedna komparacija koja bi nam dala veoma značajnu sliku o životu, razvoju i variranju narodne pjesme u životu istoga pjevača. Ovakvu priliku kao što je ova možda više nećemo imati tako brzo da bi se uspjelo načiniti ovakav eksperiment. Delorko je o Matiji Šešelja napisao jednu raspravu, koju je ponudio Akademiji za Zbornik za narodni život i običaj.

Pjesme su u originalnom rukopisu numerirane, te je ista numeracija zadržana i u prijepisu. Dvaput dolaze brojevi: 25, 26, 27, 28, 29, jer je autor pogriješio u numeraciji. Ja sam te brojeve označio s dodatkom bis. Tako ima svih pjesama u zbirci 54.

Lektor je kod pojedinih pjesama napisao neke bilješke olovkom, pa se ta njegova opaska ovdje navodi:

Kod pjesme br.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 13, 20, 23, 25, 27 bis, 26 bis, 27 bis, 28 bis, 29 bis, 30,

31, 34, 37, 40, 42, 44, 45, 47, 48 ž(enske)

4, 5, 8, 10, 23, 25 bis, 26 bis, 33 dobro

3, 6 dosta dobro

7, 35, 42 prilično

- 8 kao u Vuka
- 44, 47 neznatna
- 45 slaba
- 20 obrat obljudio sestru
- 22 dvoje dragih
- 25 *bis* "prepisana"
- 26 *bis* glava Jankulova
- 32 dov(oljno)
- 35 srednje dobro
- 36 dosta neznatna (ima ljepših varijanata), hajdučka
- 38, 40 nevalja
- 42 na igri dobio djevojku
- 43 odlomak hajdučke pjesme 1849.
- 48 ružna

Iz ove zbirke štampane su u matičinim zbirka narodnih pjesama slijedeće pjesme: br. 26. "Letila su dva crna gavrana" knj. V., br. 68.; br. 39 "Letio je soko na visoko", knj. VI., br. 5; br. 42. "Otkada su Mleci sagrajeni", knj. VI., br. 93.; br. 27. "Pije vino kita Cetinjana", knj. VI., br. 38 i br. 18. "Rano rani mlada Katarina", knj. VI., br. 54.

Ovu zbirku prepisao je Josip Madirazza za Institut za narodnu umjetnost u Zagrebu.

U Zagrebu, dne 19. veljače 1954. Dr. Vinko Žganec."

Kako je očito, i samim Matičinim sastavljačima promaklo je nekoliko antologijskih pjesama.

Što se tiče samoga Čukina popratnoga pisma Upravi Matice hrvatske, koje se također donosi integralno kako je prepisano, kako bi se osjetio autentični Čukin jezik, zanimljivo nam je i poradi toga što nam otkriva autorovu intenciju i metodologiju rada. U njemu je prepoznati nekoliko "tematskih" cjelina, koje nemaju samo deskriptivnometodologijsku nego i antropološko-etnografsku vrijednost, pa nas ovom prigodom, kada je riječ o Jakovu Čuki kao sakupljaču narodnih pjesama, podjednako to zanima kao i sam način bilježenja pjesama. Premda Čuka izrijeком ne spominje hrvatsku romantičku tradiciju i poznate apele M. Vrhovca, on je počeo skupljati narodne pjesme iniciran pozivom Matice hrvatske, što nije bilo daleko od romantičkog ozračja, kao što sam već napomenuo, kako po svom vremenskom odmaku – uvažiti je i činjenicu otočke zabiti – tako i po herderovskom impetusu, prema kojemu je narodna pjesma najautentičnije izražavala svijest o vlastitu jeziku, o duši narodnoj, kao i o drevnoj povijesti naroda. To je tim više aktualno i u vrijeme Čukina života, jer je to vrijeme Khuenova banovanja u Hrvatskoj, pa je mitska projekcija narodne pjesme u najmanju ruku mogla biti "melem duši".

Čuka odmah implicite upozorava, da je golema šteta što su rubni dijelovi Hrvatske zpušteni, jer kulturna situacija "preslikava" i ostale civilizacijske i pravnouljudbene razine političkoga bića. Zanimljivo je da Čuka

uočava i osnovni pastirsko-ratarski tip društvene organizacije, pa nas stoga ne čudi pretežitost lirskih, tzv. ženskih pjesama, dok su se junačke pjesme učile iz Kačića, koga je imala gotovo svaka obitelj, ili pak "po kačićevsku". Sjećam se da sam kao dijete po kući nalazio Kačićevu pjesmaricu kojoj su korice već bile pokidane, ali me majka, koja također dolazi iz plemena Šešeljinih, koje je njegovalo čitanje, upozorila da je to Kačićeva pjesmarica. Vrijedna je i znanstveno relevantna Čukina primjedba, da mu se čini kako su pjesme, što mu ih je kazivala Matija, iz Kotara (misli se na Ravne Kotare), ili Vlahorije, kako se običavalo zvati. To ima svoju sociološki realnu podlogu, jer su se neka narodna kola i neki dijelovi svadbena rituala podudarali s običajima iz Kotora, što je dokazom da su Dugi otok kao kmetovi naseljavali ljudi i obitelji "odozgor", i tek kasnije stekli slobodni status. O Kraljeviću Marku, pak, koliko moja sjećanja dopiru, a po pričanju mi majke, gotovo se i nije pjevalo, već više o senjskim junacima i uskocima, borbi protu Mlečana, odnosno Veneta.

Druga razina problema jesu Čukine opaske o jeziku, govoru. On je jamačno osjetio da je to kraj u kojemu se govori čakavica iakovsko-ekavskoga izgovora, pa se često nađu i dublete – najilustrativniji je primjer *sidi/sedi* – ali su još češći "čisti" oblici, kao npr. *mliko*, *sreda*. Nadalje, mislim da Čuka, pod utjecajem narodne pjesme i svoga školovanja u Zadru, izvodi zaključak da se rabi dublet *hajd/ajd*, premda bi prema mojemu sjećanju, najantikniji ljudi Zaglava, a barba Marijan bijaše jedan od takvih, vazda rekao samo *ajde*, *ajmo* (ili pak *homo*). Isto je tako i s aoristom glagola *biti*, gdje se isključivo rabi oblik *bi* za sva lica (npr. *rekla bi*). Jednako tako i uzrečica "bora mi" rabila se u svakodnevnom životu, posebice kod pobožnih žena, kao što bijahu moja tetka Bazilija i teta Tomica (supruga Marijanova), kao zamjena za *Boga mi*, bilo da je rečena u kontekstu u kojemu je trebala zamijeniti psovku, ili pak u kontekstu zaklinjanja, prijetnje, plašenja. U tim slučajevima one nisu nikada spomenule ime Božje.

Glede podrijetla i mjesta nastanka samih pjesama koje je Matija Šešelja kazivala Jakovu Čuki, vrlo je lako uočiti da one pretežito nisu nastajale u Zaglavu. Ponajprije to dokazuje motivski inventar, koji nema svoje realne referencije u društvenom stratumu, načinu života, u kulturi domaćinstva ili pak krajolik. Naime, uz uopćene i zajedničke motive ratarskoga, poljodjelškoga ili pastirskog života, tu su i posebni motivi, koji ni po čemu ne pripadaju otočkomu, a još manje zaglavskom arealu. No, ponajvećma nam je glavni argument jezična, govorna faktura pjesama, koja nije u skladu s govornom situacijom zaglavskoga mjesnog govora. Oblici koji bi mogli potvrditi da ih je Matija Šešelja unosila u pjesme kao svoje, lokalističke, jesu npr.; *tote* u smislu ovdje, instrumentalni oblici *s dvimi*, koji je više žmanski govor, *gušterna* za cisternu (što je talijanizam), *čenica* za pšenicu (draga ispod sela zvana Dražica bilo je uzgajalište pšenice), *drivolje i kaminje* i kao izreka u smislu npr. "poi bi drivolje i kaminje", *potuliti* u značenju sagnuti, *triska* u značenju pljuska, *letski* kao ljetni, *klala* u smislu staviti, *kapac* u značenju biti u stanju, *lešto/žvelto* u smislu brzo, hitro, odmah, *librić* u značenju, obično,

crkveni molitvenik, i slični i ikavski ili talijanizirani oblici. Pjesme pak koje bi se moglo držati autentičnije bodulskima jesu one, koje tematiziraju pomorsko-mletačku tematiku, ili one kraće, šaljiva karaktera.

Bez obzira na sve navedene primjedbe, Čuka je vrlo savjesno, ozbiljno, s mnogo mara i pedantno pribilježio tih pedesetak pjesama. Među inima ima šaljivih, gotovo ironijskih, kao npr. pjesma XXI - *Divojka se cuculjala*. Za tu bi se pjesmu moglo reći da je doživjela određenu adaptaciju, tim više što je Delorko donosi u poboljšanoj varijanti, od iste kazivačice pod njezine stare dane, što donosim u nastavku napomena. U tome je poboljšanju pjesma pravi mali lirski medaljon, premda moramo biti oprezni kod Delorkovih zapisa, jer je on bio sklon vlastitom poboljšanju. Među pjesmama zbirke ima ih s pravim dramskim agonom, kao što su npr. dvije varijante iste teme incesta, koji je motiv staropoganski, predkršćanski, ali je razrješenje u skladu s kršćanskom moralkom, gotovo starozavjetnom, mojsijevsko starozakonskom. Pjesma XII - *Pase ovce Ive i Jelina* - razrađuje motiv incesta i kazne tako što brat, kad od sestre ne dobije bez otpora njezino lice, odrubi sestri glavu kako bi je obljudio; motiv je doista morbidan i mitološki. Potom je pokopa, da bi zatim majka, kad joj to kaže, odrubila i njemu glavu i pokopala ga do sestre. Takvi kaligulski motivi vjerojatno su došli preko rimsko-keltske mitotvoračko-poetičke dodirnice. Ista je tema incesta obrađena i u pjesmi XX - *Dva su vrba, oba su jednaka* - u kojoj brat obljudi živu sestru, a kad se ona vrati kući i majci kaže svoju sramotu, majka odlazi u goru, gdje nade sina kako spava u "zelenoj travi", što je ingeniozno psihološki motivirano, jer se nakon seksualna zadovoljenja obično zaspi, te mu nožem odsiječe glavu. Tu je izravnija i poruka: "Mrtva glava majci progovara: / 'Bog ubio svakoga junaka, / što no ljubi dragu selu svoju'". Upravo zbog ove eksplikacije prva nam se varijanta nadaje poetičnijom. U njoj su na sceni mitske, htoske snage, arhetipovi u čijim su rukama lica tragične sudbine, po koje je došla Moira i koju oni ne mogu izbjeći, pa tako rastu, u minijaturi, do veličine grčkih tragičkih junaka. Uz tu nedvojbeno antologijsku pjesmu, izuzetno je ostvarenje i pjesma XVIII - *Rano rani mlada Katarina*. Ona je strukturirana poput četveročine drame, u kojoj dominira motiv predane, lirski čiste, ali strasne ljubavi, koja nalazi načina da malim varkama i lažima sačuva svoju ljubav i dragana od furija, što ih ovdje prezentiraju majka i braća, koji se također izjednačuju s mitskim čuvarima domaće, ognjišne brige i zaštite svoje sestre.

Kao što je, zaključno, Jakov Čuka na području književne kritike dokazao široku naobrazbu i europske kriterije, kao što je i na duhovnom području, sekularizirajući kršćansku dogmu i duh, ukazao na nacionalni dignitet, tako je još srednjoškolcem svojim bilježenjem dokazao i brigu za narodno blago kao autentični izraz njegove duhovnosti.

*

Drugi dio ovih uvodnih napomena valja posvetiti Delorkovim varijantama pjesama što mu ih je kazivala ista, ali tada stara Matija Šešelja. Matija Šešelja, kći Šime i Mare rođene Špralja, rođena je 13. veljače 1869., dakle bila je mla-

da godinu dana od Jakova, što znači da je kao sedamnaestogodišnja cura znala stotine stranica pjesama naizust, jer ovo što je Čuka sakupio, kao što kaže i sam, nije sve što je ona znala. U svom dugom životu – umrla je 12. veljače 1957. – ona je po pričanju njezine rodbine, a to sam često puta čuo i od svoga djeda po majci, Roka, koji je također živio dugo (90 godina), ne samo bila živa narodna pjesmarica, nego i aktivni mjesni promidžbenik Hrvatske seljačke stranke. Prema pričanju, naime, u vrijeme izborne agitacije za Mačeka nju su nosili na improviziranim nosilima kroz selo u svrhu kampanje za Mačeka, pa se iz toga može zaključiti da ju je mjesto cijenilo kao posebnu osobu, a ne samo feministicu ili političkog aktivista.

Olinko Delorko je 1953. po zadatku Instituta za narodnu umjetnost bio na terenu po otočju zadarskoga arhipelaga, pa je uz ine posjetio i Dugi otok, mjesta Sali, Zaglav i Žman. Ovdje ću prenijeti dio koji se odnosi na Matiju Šešelja i Zaglav, s njegovim varijantama pjesama koje mu je tada kazivala Matija. Tekst prenosim iz Delorkova autografa koji se čuva u istome Institutu, a dobio sam ga ljubaznošću Ljiljane Marx, znanstvenog radnika istoga Instituta. Autograf je naslovljen *Delorko Olinko: Narodne pjesme s nekih zadarskih otoka, god. 1953.*, registriran pod brojem 133/56. Donosim tekst od str. 2. do 8., bez navoda pjesama, jer njih donosim iza ovoga teksta:

Najveći broj pjesama su mi i u ovoj zbirci kazale žene, i to stare žene. I po njihovu pričanju najviše su ih naučile na paši, čuvajući blago. Kad spominjem starice posebno se moram osvrnuti na Matiju Šešelja iz Zaglava na Dugom otoku. I ona je bila u mladosti pastirica, a kao sedamnaestogodišnja djevojčica kazivala je pjesme Jakovu Čuki, poznatom hrvatskom književnom kritičaru, koji je rođen i pokopan u Zaglavu. Njegova zbirka narodnih pjesama iz Zaglava sastoji se od pjesama koje mu je kazivala Matija. I eto baš tu Matiju Šešelju ja sam još imao sreće zateći na životu. Zabilježio sam od nje 11 pjesama (vidi brojeve 223-233). Čuka je od nje bio zabilježio 49 pjesama, a od tih pjesama 3 sam zabilježio i ja. On je svoje zapise napravio godine 1886., ja svoje lanjske, tj. godine 1953., dakle 67 godina kasnije. Ona pjesma koja se nalazi u Čukinoj zbirci pod br. XXI, kod mene nosi broj 224. Moje je zapis iste pjesme nešto drugačiji, ali bolje povezan unatoč visoke Matijine dobi kad mi je govorila. Evo ga:

*Dvojka se cuculjala,
na bukvinu grmaljicu,
pa je ona govorila:
"Ne ću starca ni mladića,
nego oću mlada momka,
mlada momka diplovića,
ki uza se diple nosi,
u dvojke lice prosi.*

Zanimljiva će biti usporedba s pjesmom, koja se nalazi u Čukinoj zbirci pod brojem XXXIX – "Dva su vrha, oba su jednaka" – a koju sam i ja zapisao. tu su se već dogodile veće promjene. Staričina zaboravljivost nekih pojedinosti pjesmu je znatno skratila, ali učinila je u nekim dijelovima sažetijom, bitnijom. (Sada De-

lorko navodi Čukinu varijantu - vidi tekst, op. p.) *Moj zapis je znatno kraći, kako sam već rekao prije citiranja ove pjesme. U njemu su otpale mnoge suvišnosti, tj. stihovi koji u svome ponavljanju kazuju isto, ali imade zato u momu zapisu i dijelova koji su siromašniji dani nego u Čukinom. Uz to treba imati u vidu, da je moj zapis nastao u velikom vremenskom razmaku, a zatim da je Matiji bilo otprilike 17 godina kada je pjesmu kazivala Čuki, a 84 - meni. Prema ovomu zapisu car je držao Anicu u zatvoru samo godinu dana, dok je prema Čukinome - 9 godina. Car je u mome zapisu bio u dobrovoljnom zatvoru iz znatiželje također godinu dana koliko je bila i djevojka, a ne 9, koliko je bio u Čukinome. U mome zapisu, iako je nastao mnogo kasnije, ima nešto više čistih čakavskih oblika, a što se tiče careve nagrade slugama ona je u mome nešto drugačija. Ali moram da ispričam kako je do nje došlo. Kad je Matija bila u svom kazivanju kod stihova koje govori car:*

*Povite mi do dvi moje sluge,
lipo ću vas zato darovati,
jednomu ću kolajnu od zlata,
drugomu ću jabuku od zlata.*

prekinuo ju je čudeći se njezin nećak, govoreći kako se ona zacijelo zabunila, kad je kazala da će car dati prvomu slugi kolajnu od zlata, a drugomu jabuku od zlata. Po njegovomu sudu car će slugi dati jabuku od srebra. Kad ga je Matija čula odmah je prihvatila njegovo mišljenje ispravivši svoje prvotnje kazivanje. Poslije sam vidio da je tako bila kazala i Čuki, ali više nisam htio mijenjati, budući da je ona odmah usvojila nećakovo mišljenje. Po smislu su stihovi u Čukinom zapisu opravdaniji, jer zašto bi drugome slugi nagrada bila tako osjetljivo manja kad im je trud a i zalaganje bilo jednako. Ali nećaka je smetalo zacijelo to, što su oba stiha završavala istim riječima, tamo gdje je zbog slušnog efekta očekivao promjenu. Opravdavajući potrebu toga efekta starica se odmah s njim složila, jer ga inače, kako sam vidio u drugim sličnim primjerima, nije slušala. Zanimljivo je usporediti i završne stihove u jednom i drugom zapisu, da se vidi kako se smislovno poklapaju, ali kako su se riječi, kojima se opisuje sudbina careva promijenila. Ta je promjena osobito znatna u završnom stihu gdje se iskazuje isti smisao sasvim drugom slikom.

Najveću je promjenu doživjela pjesma - pa je zato i mećem na posljednje mjesto ovih uspoređenja - koja se nalazi u Čukinoj zbirci pod brojem XIX, a koja je objavljena i štampom. Od nekad cjelovite pjesme poučno-ironičnog sadržaja, koja je brojila 11 stihova, u mome zapisu ostala su samo tri stiha aforističkog karaktera:

*Stari starče, ni divojka za te,
nego crikva i sveta molitva,
na kominu jedan vrčić vina!*

Svakako ovaj slučaj s dalmatinskom kazivačicom Matijom Šešelja rijedak je u našoj sakupljačkoj praski, pa sam se zato s njim pozabavio u posebnoj studiji.

Evo sad svih jedanaest pjesama što ih je kazivala Matija Šešelja Olinku Delorku, pa tako imamo kompletniji uvid u tu vrsnu kazivačicu. Brojevi su iz Delorkova zapisa, autografa.

223.

Ide Janko u goru zelenu,
da će junak lova uloviti,
u dvoru ga od tog odvrćali:
"Ne hod Janko u goru zelenu,
ne hod Janko prije mise svete."
Al i' Janko nije poslušao,
ma ni lova nije ulovio,
kol vrata mu zmija se savila,
s oton zmijon on se vrati dvoru.
Kad je doša bilon dvoru svomu:
"Ajme meni, mila moja majko!"
Kad ga vidla majka na vratima,
od njega je ona pobignula,
isto tako njegova ljubovka,
a kad ga je sestra Angelina,
ona ga je lipo zagrlila,
ne ljubi ga u rumeno lice,
nego zmiju u crljeno oko.

224.

Divojka se cuculjala,
na bukvinu grmaljiću,
pa je ona govorila:
"Ne ću starca ni mladića,
nego oču mlada momka,
mlada momka diplovica,
ki uza se diple nosi,
u divojke lice prosi."

225.

U petak se poboli divojka,
u subotu svas dan bolovala,
u nedilju milu majku zvala:
"Ča je tebi, drago dite moje?"
"Donesi mi sjajno ogledalo."
"Ajme meni, mila majko moja,
al su moja problindila lica,
ka i cviće na suncu žarkomu,
sada ću ti ja, majko, umriti,
pozdravi mi milog draga moga,
draga moga Juru Junakova,
kad mu budu svati prolazili,
lipe san in dare prepravila,
svakon svatu zelenu dolamu;
kumu Marku vedrenu košulju,

mome dragon ruho divojaško,
ko san vezla devet godin dana,
kada san mu pod prstenon bila."

226.

Dva su bora oba su jednaka,
među njima zelena livada,
tote pasu do dva konja vrana,
lipa in je čobanica mlada,
tanko piva, largo ju je čuti.
Ona piva čuvajući konje,
da se nije cara pobožati,
da bi crikvu gori sagradila,
kandelire od srebra kovala.
Misli mlada da je ne ću niko,
saćule je dvi careve sluge,
pa poteću caru gospodaru:
"Mili care, mili gospodare,
da vi znate ča mi lipo znamo!"
"Povite mi, do dvi moje sluge,
lipo ću vas zato darovati;
jednomu ću kolajnu od zlata,
drugomu ću jabuku od srebra."
Poviše mu ča je govorila.
"Pojte, pa je dopeljajte meni."
Caru su je oni dopeljali.
"Sad povidi, Anice divojko,
ča si tamo gori besidila!"
Na to mlada nišće ne govori.
"Metnite je u škure tamnice!"
Kad je prošla godinica dana,
posla care oba virne sluge.
Kad dojdose na vrata tamnice,
vrata su se sama otvorila,
tamnica je žarkin suncen sjala,
a na sredi Anica divojka,
još je lipja još je rumenija,
rumenija neg je prije bila,
pa je pelju caru čestitomu,
pa je care Anicu upita:
"Ki ti dade vina crljenoga
i onoga kruha bijeloga,
da si lipja neg si prije bila?"
"Bog mi dade vinca crljenoga,
a Marija kruha bijeloga."

“Sad metnite mene u tamnice,
da ja buden godinicu dana.”
Kad je prošla godinicu dana,
otvoriše sve škure tamnice,
al od cara glasa ni glasnika.

227.

Lipa ti je s večeri vedrina,
po koj' šeće Ive i Jelina,
Ive šeće a Jelina neće.
“Ča je tebi, moja zaručnice,
zapivaj mi tanko, glasnovito.”
Govori mu prilipa Jelina:
“Da ne čuju Turci janjičari,
sporad mene ubili bi tebe.”
“Ne boj mi se virna ljubavnice,
dok je meni na ramenu glava.”
U to dođu Turci janjičari:
Da ti bora, Ive Senjanine,
prodaj nami virnu ljubvu tvoju,
dat ćemo ti kuću nešetanu,
dat ćemo ti blago nebrojeno,
dat ćemo ti svile nekrojene,
dat ćemo ti pana nederana.”
Odgovori Ive Senjanine:
“A ja imam kuću nešetanu,
a ja imam blago nebrojeno,
a ja imam svile nekrojene,
a ja imam pana nederana,
pogledajte, Turci janjičari,
pogledajte na to vedro nebo.”
Pogledali Turci vedro nebo,
smiče sablju odsiče im glavu.
“Vidiš sada, moja virna ljubo,
dok je meni na ramenu glava,
neće Turci obljubiti ti lice.”

228.

Rano rani Obišića Jago,
dnevon spava a noću putuje,
kad je bilo noći o ponoći,
on otide Raduliću knezu.
“Dobra večer, Raduliću knezu!”
“Bod te prija, Obišiću Jago!”
“Čuja jesan a vidija nisan,

da ti jimaš jeno lipo dite,
lipo dite Dragoman divojku.”
“Istina je ča besidiš, Jago,
Da ja iman Dragoman divojku,
al je ona mlada isprošena,
za junaka Ivu Senjanina.”
“Pozivajte Ivu Senjanina,
dobavte se turskih prijatelja.”
Kad to čula sprošena divojka,
ona se je ljuto rasplakala:
“Stara mi se majka pomamila,
a i star' se babo pomamijo,
da me mladu za Turčina daju.”
Niti spava nit se razgovara.
Dopeljali fratra Mikulicu:
“Ča je tebi, mlajana divojko,
koja bolest, da si mene zvala?”
“Mene babo za Turčina daje,
napišite jenu bilu knjigu,
baš na ruke Ive Senjanina,
da ću poći, noći kroz ponoći,
ma da ne ću za Turčina mlada.”
Kad je Ive njenu knjigu prija,
u knjizi je mladoj besidija:
“Ti ne plači, virna ljubo moja,
neg mi piši koliko će svata
tebe mladu puton provoditi,
toliko ću mladi kaštelanac,
ja sa sobon u goru povesti,
pa ćemo te tamo dočekati.”
Vesela je u srcu divojka,
malo tomu vrime postajalo,
eto idu Turci janjičari,
pivajući, kolo igrajući,
kad su došli divojašku dvoru,
lipo ju je majka opravila,
napunila dva tovara blaga.
“Ajde sa mnon, moje drago dite.”
Al divojka žalosna je bila,
pa joj nije ništa govorila.
Kad su došli u čarne gore,
zletili su mladi kaštelanci
i pobili Turke janjičare.
Ostala je divojka na putu,
njoj doteče Ive Senjanine,

pa je čapa za bijelu ruku,
pa je pelja bilon dvoru svomu
i uzme je sebi za ljubovku.

229.

Stari starče, ni divojka za te,
nego crikva i sveta molitva,
na kominu jedan vrčić vina!

230.

Kuma kumi namigne
i vrčićun podigne:
"Napijmo se, kuma, mi,
dokle muža doma ni!"

231.

"Dobra večer, šora Mare,
ti zakolji jeno jare."
"Bogme ne ću, moj kumpare,

iman ripe i kopusa,
ki je gladan neka kusa."

232.

"Oj divojko, moja koko,
na te mi je palo oko,
i na tvoje crne kose,
ja ću moju majku zvati,
da te prosi za me."
Odgovori mlajahna divojka:
"Ne bi pošla za te,
da mi mladoj dadeš,
sve carevo blago."

233.

Ne ženi se Savru ni Brbinju,
neg na Ravi gdi no prhe zriju.
(prhe = smokve)

Čukina zbirka zapisa kazivačice Matije Šešelja, koja slijedi, pretiskana je iz Matičina prijepisa, kako veli i Žganec, u kojemu je prijepisu vjerojatno došlo do nekih sitnijih lektorskih intervencija, što je očito ako se usporede Delorkovi zapisi iste kazivačice. No, pritom valja uzeti u obzir: prvo, mogućnost Čukine jezične intervencije i glede slušnosti i glede njegova znanja hrvatskoga jezika; drugo, Matičino, odnosno prepisivačevo upletanje u govornu fakturu, potom lektorsku moguću intervenciju, kako nam svjedoči Žganec; i treće, Delorkovo "vraćanje" u čakavski čišći idiom, kao i mogućnost da je Matija Šešelja Čuki vjerojatno prenijela "originalniju" verziju svojih zapamćenja nego kasnije Delorku, kojemu je i sama mogla više počakaviti svoja dotadašnja znanja. Nadalje, rukopis sam prepisao, kompjutorski, kako je predložen u Matičinu prijepisu s početnim velikim slovima u početku stiha, kako je ranije u 19. st. i bio običaj. Samo sam sâm stavljao zarez i točke - interpunkciju - računajući i gramatički logiku i slabiju fotokopiju, gdje se svaki zarez nije otisnuo.

Evo, dakle, nakon više od stotinu godina Čukina i Matijina zbirka dolazi na svjetlo dana zahvaljujući uredništvu časopisa "Croatica", napose kolegi Stamaću, pa je takvu podastirem općinstvu i ponajprije folkloristici i jezikoslovcima, koji će se, vjerujem, njome moći obilato koristiti. Vjerujem da će etnolozi i etnografi doći na svoj račun. Književni kritičari i povjesničari, kao i čitači strukture hrvatskoga književnoga bića XIX. stoljeća, vratat će se tim zapisima kada budu sintetizirali makrostrukturalnu paradigmu hrvatske duhovnosti istoga stoljeća i njegove epistemološke slike.

U Zagrebu, u lipnju 1994.

NARODNE PJESME IZ ZAGLAVA NA DUGOM OTOKU

Sakupio Jakov Čuka (Jakša Čedomil) u Zaglavu
Pjevala Matija Šešelja

Slavna Upravo

Kako se vidi i čuje sa svih strana mile nam Domovine odazivlju se plemenitom pozivu slavne Hrvatske Matice sabirači narodnih pjesama, te se već dosta blaga sakupilo. Najbolje je zastupana štokavština, na žalost to sve-to poduzeće malo je odziva našlo po otocih Dalmatinskih. Držim da po ciele otoci nisu poslali ni cigle pjesmice dosad. Barem za Debeli otok to za stalno znadem. Grgehota je od Boga da jih se malo zauzima za ovu svetu stvar tim više što se već malo i pjeva. Jedini su čobani od čijih glasova još gore i doline odjekuju, zimi kad kiša lijeva a oni se jadni skukaju pod stienу navukav na se svoju kabanicu, ljeti kad sunce žeže a oni uz diple pjevaju u hladu čuvajući svoje stado. Jedini su oni kod nas što pjevaju ženske pjesme. Junačke se ne pjevaju neg uz vino a to iz Kačića oli Marka Kraljevića. A na piru se jedino još čuva običaj, te se pjevaju napitnice.

Ja, sin hrvatske zemlje, nikao na Debelom otoku od težačke ruke na svoju sramotu kasno sam se dao na to. A na to me nevolja pognala. Obolio sam pri Uskrsu pa me pustili iz sjemeništa kući da se okrpam. Malo sam doma stao pa i malo sam skupio. A jednog dana sam spomenuo težaku Šimi Šešelji, da bi dobro bilo kad bi i oni poslali svoje pjesme Upravi Matice koja jih sa svih strana sakuplja tim više što sa svih mjesta domovine stižu pjesme iz pokrajine. On pozva kćer te tako od nje sve ove doznah. Mlado djevojče sedamnaestgodišnje imenom Matija Šešelja sve mi ove pjesme ispriča. Isprvice nije htjela da ju svu zlatom okuješ, nu na molbe moje i otčeve, pošto joj rekosmo zašto to pitamo i pošto joj obećah svilenu maramu popustila je, te u malo dana kad bi kod kuće bila, izpriповieda mi ovo 50 pjesmica. Zapitah ju od koga je naučila, a ona mi na to: Naučila sam je od drugih čobana za blagom. Znade jih još više, ali pošto kojoj nije znala početka a drugoj konca, ne htjede mi ih pripoviedit. Ovo vam je dakle ono što mogoh u malo dana sakupiti. Sve je u neredu, sve izmješano junačke i ženske pjesme, ružno pisano. Oprostit ćete mi, jer nije s nemara. Pošto se razglasilo da sad sve priređujete za tisak, poslаh Vam što i kako mogoh. Žao mi je što će Vas stati truda ovo urediti. Ovih ću praznika sakupiti više toga, pa ću Vam poslati. Kažu da starac u Žmanu malom selu malo podalje mog rodnog mjesta Zaglave (Zaglav ili Zaglava ima 160 stanovnika) na istom Debelom Otoku po imenu Marko Dragin, moj ujac znade jih silesiju najskoli nazdravica, a te kako se meni čini, držim da su i izvorne to jest da su nikle u naših selih. Dočim ove što Vam sad šaljem rek bi da su iz Kotara amo donešene. Potaklo me da Vam pošaljem za sad ovu malu zbirku i ovo, da bi

moj primjer možda mogao potaknut popove župnike na Otoku na sabiranje narodnih pjesama, te tako više koristi doprinieo ovomu svetu djelu po našu književnost. Red je da Vas o nekim stvarima obavijestim, pošto ne govorimo pravom ikavštinom. Čudno je što kažu "tavne tamnice". Rabe također predlog *u* i starinsko *v* ko na primjer "vano u ono". U trećem padežu druge sklonidbe rabe "majki i majci", knjigi i knjizi. A *h* izgovaraju kako kad, a više put u istoj rieči više put ga ne izgovaraju ko na pr. *hajd* i *ajd*. Mjesto *poći* govor *pojti*, a *gdje* ili *dje* nikad ne izgovaraju već čine metatezu, kao što *pojdemo*, mjesto *podjemo*. Treću (IIIu) osobu višebroja uvijek na *u* ko *užu-tu* mjesto *užute*. Imaju ekavštine u više rieči a kadgod u istoj rieči mješaju ikavštinu i ekavštinu ko *obed* i *obid*, *seh* i *sih*, *večer*, *vičernja* i *večernje*, *gdi* i *ovde*. Više put aorist glagolja biti čine *bih biš bi* a koji put *bi bi bi*. Mjesto *htjedne* imaju obično ikavsku formu *htidme htidne* i *hotime*. Više put u stihu čuje se "no" što je ko kakav pleonazam, na pr. on no, da no, valjda bit će rad stiha, pošto u govoru ne rabe ga. Mjesto "Oj Boga Vam" ko što štokavci u svojih pjesmah pjevaju oni kažu "Borom Vami" a ni toga kad se razgovaraju ne kažu. U jednoj je pjesmi spomenuto stablo "vitka" - što uradi s vitkinjama - koje se i jedu. Upitah koje je to stablo, al mi nitko ne znađe kazat. Rabe također *dvanaest*, *dvanaest*, *trideset*, *treset*. Bit će možda i drugih osebnosti, ali ja nisam opazio. Svakako nadjete li jih pišite mi a što bude do mene, gledat ću da Vam jih razjasnim. Molim da jih brzo pregledate budete li moći, a i javite mi hoću li junačke pjesme sakupljati, pošto ja sam jih malo pisao, jer držim da ćete jih primit od drugih krajeva gdje su se i skovale. Djak sam učim drugi tek Bogoslovlja u Zadru, te zajuljud nije molim budu li pjesme zavriedile da mi pošaljete nagradu u novcih, jer bih i želio koju knjigu si nabaviti a opet dati što obećah djevojci koja mi pjesme ispriča te bih mogao i uspješnije svoj rad nastaviti mameći djevojke na marame a momke i ljude na vino. Na pitam ni malo ni puno, već što budete mislili da je pravo. Svakako pošaljite mi brzo odgovor, jer mnogi mi u selu ne vjeruju da zato sakupljam, pa neće da kažu.

U Zadru dne 10. 6. 1886. Jakov Čuka, bogoslov.

Sbirka Narodnih Pjesama

Sakupio Jakob Čuka u Zaglavi na Debelom Otoku
Matija Šešelja pjevala

I.

Ženi majka Ivu malenoga,
Malenoga od sedam godina,
A s divojkom od dvajset i sedam.
Dva mu lita pod prstenom stala,
A treći mu knjigu napisala
Baš na ruke Ivanove majke.
"Da si zdrava Ivanova majka,
Kupi svate hodi po divojku.
Dva su lita da sam pod prstenom,
Ako nećeš po divojku doći
S tvojim sinom, s malenim Ivanom,
Ja ću mlada za drugoga poći.
Knjiga dojde k Ivanovoj majki,
Knjigu štije Ivanova majka,
Knjigu štije nad knjigom se smije.
Brže kupi kičene svatove,
Tere grede po lipu divojku.
S daleka jih mlada ugledala
Paka uzme svoga konja vrana,
Tere idje vano polje ravno.
Pred njih se je ušetala mlada.
Kad ju vidi sekrvica majka,
Živim ju je Bogom zaklinjala:
"Skini konja draga neve moja,
Skini konja zavedi nam kolo."
Al joj ona lipo odgovara:
"Skrvice nerojena majko,
Ne bih moga izskinula konja
Ma za oba moja crna oka,
Dok ne vidim juvegiju moga."
Kad to čuje sekrvica majka,
Ona idje k bilu dvoru svome
Tere nosi sina u naramku,
Te joj lipoj besedila nevi:
"Evo t' neve dragi juvegija."
Kada neve vidi juvegiju,
Udari ga triskom uz obraze,
Misliš hoće puknut jagodice.
Dva mu zdrava zuba odletila,
Crljena ga krvca obujela,
Pa govori staroj sekrvici:
"Pojdi s Bokom sekrvice majko,
Goji sina i uživaj blago,
Čekat ću ga koliko ti drago".

II.

Mili brate istina je živa,
Lice joj se ko mliko proliva,
Glava joj je kosom nakičena,
Kano gora cviča pramalića.
Lahko ćeš ju od šesta poznati,
Kada mlada na misu pristupa,
U nedilju ol u drugi svetac.
Ona nosi oficij u ruci,
Ne gleda na popa na oltaru,
Veće gleda po crkvi junake,
Sve junake okom pogleduje,
Ali na me nikad ter nikada.
"Ah, gdi si mi bila viło moja,
Kruto si me u srce ranila.
Radi tvoga rumenoga lica
Preminut ću od ovoga svita,
Kad preminem pokopaj me dušo
Da mi ovde tilo ne pogine,
Pa kad budeš na vodu hoditi
Moreš reći drugaricam svojim:
"Drugarice moje kriva sam mu
Da mu ležu pod zemljicom kosti,
Crna mi ga zemljica sad ljubi,
Ditelina pako trava grli.
Ah di si mi moj mladiću vrli,
Svukud jesi dragi i hodio,
Svukud si me dragi i hvalio,
Svak me psuje i svaki me kara,
A najviše mila majka stara,
A mogla sam i s njim mladim stati,
I njegovu mladost uživati,
Tako mi ga crna zemlja ljubi,
Djetelina trava mladog grli,
Ah gdi si mi moj mladiću vrli?"

III.

U dvoru je jabuka rumena,
Pod njom igra tiho lipo kolo.
Igrali ga momci i divojke.
Svaka mlada uz svojega draga,
A najbolja usred kola biše,
I mladoga ona ne imiše.
Ona kune danke i godine,
I njegovu staru milu majku

Koja ga je mladom omrazila.
 Al joj veli stara mila majka:
 "Nisam ti ga kćerice omrazila.
 Tvoja ga je linost omrazila.
 Kad ti rečem da napojiš konja,
 Ti mu daješ vina i rakije,
 Crna vina od sedam godina,
 A rakije od tri godinice.
 Kad ti rečem da kudilju predeš,
 Ti se mlada pod biljinu ležeš.
 Kad ti rečem da iglicu pleteš,
 Ti se mlada po podiću šećeš.
 Tvoja ga je linost omrazila".

IV.

Poresla je ditelina,
 Ditelina od kolina,
 Tote pasu dva pauna,
 I dvi ptice paunice,
 Lipa mi je čobanica,
 Čobanica divojčica.
 Zvizdam kapu nabubala,
 Misecom ju nakitila,
 Suncem ju je prikitila.
 Tud projdoše tri brajena.
 Prvom brajnu što je proša,
 Besidila čobanica:
 "Što biš brajne najvolia?"
 Ja bih draga najvolia,
 Navolia dva pauna
 I dvi ptice paunice.
 Drugom brajnu što je proša,
 Besidila čobanica:
 "Što bi brajne najvolia?"
 Ja bih draga najvolia
 Lipu kapu nakićenu.
 Tretom brajnu koj je proša,
 Besidila čobanica:
 "Što bi brajne najvolia?"
 Ja bih draga najvolia
 Divojčicu čobanicu,
 Pauni će pokrepati,
 Kapa će se poderati,
 A divojka uvik moja.

V.

Bila vila grad gradila,
 Ni na nebu ni na zemlji,
 Već na grani od oblaka.
 Grad gradila, troja vrata;
 Jedna vrata suha zlata,

Druga vrata od bisera,
 Treta vrata od škrlata.
 Gdi su vrata suha zlata,
 Tote vila sina ženi.
 Gdi su vrata od bisera,
 Tote vila kćer udaje.
 Gdi su vrata od škrlata,
 Tote vila sama sidi,
 Sama sidi pogleduje,
 Gdi se munja s gromom bije,
 I sestrica s dvimi brati,
 I nevista s dva divera.
 Al je munja grom dobila,
 I sestrica dva brajena,
 I nevista dva divera.

VI.

Pivaj Jele, popivaj Jelina.
 Nitko ne zna što Jelina ima,
 Da Jelina crne oči ima.
 Dušo Jele pogledaj me š njima.
 Pivaj Jele, popivaj Jelina.
 Nitko ne zna što Jelina ima,
 Da Jelina lipa usta ima,
 Dušo Jele poljubi me š njima.
 Pivaj Jele, popivaj Jelina.
 Nitko ne zna što Jelina ima,
 Da Jelina bile ruke ima,
 Dušo Jele zagrlj me š njima.

VII.

Oj sokole, moj sokole!
 Ne leti mi oko dvora,
 Ne budi mi draga moga,
 Jer mi sinoć trudan doša,
 Jutros mi se na put sprema.
 Moliti ću draga svoga,
 Da no mene s sobom vodi,
 Da me s majkom ne ostavlja,
 Ob dan ću mu za mornara biti,
 A u nojcu za virnu ljubovcu.

VIII.

Primorkinja konja jaše,
 Srebrnom se čordom paše,
 Nad bunar se naziraše,
 Sama sobom govoraše:
 "Mili Bože lipa sam ti,
 Tanka boka a visoka,
 A u licih rumenita,
 A u grlu glasovita,

Prilična bih begu bila,
Oli begu oli dragu svome.

IX.

Rano rani Jagoda divojka,
Ranio rani vano polje ravno,
Za njom rani Rade momče mlado.
Ugleda ga Jagodina majka,
Ter je njemu stara besidila:
"Kamo raniš Rade momče mlado?"
Al joj veli Rade momče mlado:
"Ja ranujem vano polje ravno."
Besidi mu Jagodina majka:
"Ne hod tamo Rade momče mlado
Tamo pojde Jagoda divojka,
Kruto mlada os sedam godina,
Kad te vidi pristrašit će te se."
Al joj veli Rade momče mlado:
"Neće mene ona se pristrašit,
Dosele sam š njom dan danovao,
I škuricu nojcu noćevao,
U rumeno lice ju ljubio."

X.

Prosi Maru sve polje Petrovo,
Sve Petrovo i ravno Kosovo,
Devet bana i devet zemalja,
Kapitana, devet kraljevina.
Prosio ju starac Seminago,
Prosila ju dva Čizmina sina,
Prosio ju Mate barjaktare.
Neće Mare gdi ju braća daju,
Čizminim ju sinom oni daju.
Neće Mare gdi ju majka daje,
Mat ju daje Mati Barjaktaru.
Neće Mare gdi ju babo daje,
On ju daje starcu Seminagu,
Ter mu bilu knjigu napisao,
U knjizi mu sitna slova kažu,
Da on grede po mladu divojku,
Da će mu dat kćercu jedinicu,
Lipu kćercu Petropoljsku Maru.
Kad je starče riči razumio,
Kupi svate znane i neznane,
Tri stotine ni jednoga manje.
Kuma zove Matu barjaktara,
Za divera dva Čizmina sina,
Pa pojdoše po mladu divojku.
Ona gleda iz pendžera mlada,
Gdi se ono polje zamaglilo,
I starici govorila majki:

"Borom tebi stara majko moja,
Jeli ono jutrešnja rosica,
Ol je ono sinoćnja maglica"
Al joj mati na to odgovara:
"Nije ono jutrešnja rosica,
Nit je ono sinoćnja maglica,
Već su ono dragi svati tvoji."
Kad to čuje Marica divojka,
Mukom muči poljem pogleduje.
Svatnicu je mlada ugledala,
Pa ju k sebi zove na pendžere.
Kad je došla k njojzi na pendžere,
Onda ju je mlada upitala:
"Borom tebi mlajahna svatice,
Kaži meni koji je moj mladi"
"Ono je tvoj mladi juvegija,
Štono vrana oštra konja jaše,
A vitar mu sidom bradom maše."
Kad to začu Marica divojka,
Niz pendžer se mlada je bacila.
K njoj doleti starac Simenago,
Pa ju tare ridom navezenim,
Al mu veli Marica divojka:
"Hajd odavde nepriliko moja,
Ne tari me ridom navezenim,
To su rido moje ruke vezle."
Rič izusti a dušicu pusti,
Lipa Mare žalostna joj majka.

XI.

Nagnulo se drivo orihovo
Na junačko lice rumenovo.
Divojka mu žutu svilu prela,
Na kudilju javora zelena,
Na vreteno od suhoga zlata.
Naprela je klupka i vretena,
Zatim se je razžajala mlada,
Pa no išće po polju vodicu,
Pa je našla dva bunara hladna;
Jedan prazan a drugi je ravan.
Doli se je potulila mlada,
Doli doli da će se napiti,
Janko viče iz vrha glavice:
"Ne pij mlada te vodice hladne,
Moje su ju vile donosile,
Moje vile tvoje posestrime".

XII.

Pase ovce Ive i Jelina.
Pasli su je devet godin dana,
Al je Ivu želja obujela,

Jelinu je selu dozivljao:
 "O Jelina draga sele moja,
 Teška me je želja obujela;
 Pojd za gore na vodicu ladnu,
 Ter donesi u sviralam vode."
 Jelina ga seka poslušala.
 Pojde mlada i donese vode.
 Dobro se je Ive napojio,
 U sviralam vode i ostalo.
 Pojde mlada umivati lice.
 Kad je lica Jelina umila,
 Prosjala je kano sunce žarko.
 Kad to vidi Ive dite mlado,
 Jelini je seli besidio:
 "O Jelino draga sele moja,
 Podaj meni obljubiti lica."
 Srdito mu mlada odgovara:
 "Hajd budalo moj rojeni brajne,
 Od boga je velika grihota,
 A od svita još viša sramota."
 Ali za to Ive ne hajaše,
 Trgne čordu odsieče joj glavu,
 Mrtva pade na travu zelenu.
 Mrtvu ju je Ive obljubio,
 Pak on pojde k staroj majki svojoj,
 Starica mu besjedila majka:
 "A moj Ive, moje dite drago,
 Gdi je Jele draga sele tvoja?"
 Ali Ive majki odgovara:
 "Vira ti je moja stara majko,
 Kad me pitaš pravo da ti kažem.
 Teška me je želja obujela,
 Pa ju poslah za gore na vodu,
 Da donese u sviralam vode.
 Dobro sam se junak napojio,
 U sviralam vode i ostalo,
 Pojde mlada umivati lica,
 Kad je lice mlada si umila,
 Prosjala je kano sunce žarko.
 Pita sam ju obljubiti lica.
 Srdito mi mlada odgovori,
 Pa joj rusu razstavio glavu,
 Pokopah ju pod jelom zelenom."
 Kad je majka Ivu razumila,
 Ivi na to majka odgovara:
 "O moj Ive, moje drago dite
 Hodi meni pravo kazivati,
 Gdi je Jele draga sele tvoja."
 Pojde Ive majci kazivati.
 Kad su došli pod Jelu zelenu,
 Al je Ivi majka besidila:

"Hajde Ive povraćati ovce."
 Kad on da će povraćati ovce,
 Sabljom majka odsieče mu glavu,
 Pa ga kopa pod jelom zelenom.
 Više Ive zelen bor izraste,
 A viš Jele rumena ružica,
 Pa se vije ruža oko bora,
 Kao svila oko kite smilja.
 Oba mrtva žalostna jim majka.

XIII.

Seka bratu obed donášala,
 Suha kruha i vina crljena.
 Al je seka tužna i zlovoljna
 Pa ju zato bratac upitao:
 "Što si sele tužna i zlovoljna,
 Jel ti milo tvojega vinčanja,
 Ol ti milo Budimova grada,
 Ol ti milo stare mile majke?"
 Na to mlada bratu odgovara:
 "Nit mi milo mojega vienčanja,
 Nit mi milo Budimova grada,
 Već mi milo stare mile majke."
 Kad to čuje Ive dite mlado,
 Ovako je seli besidio:
 "Ti se čini od zdrave bolestnom,
 Pa no lezi kraljici u krilo,
 Pokradi joj ključe bila grada,
 Pokradi joj jaspru nebrojenu,
 I još onu svilu nekrojenu,
 A ja ću joj dva najbolja konja,
 Bižat ćemo put Budima grada."
 Poslušala brata milenoga,
 Činila se od zdrave bolestnom,
 Pano leže kraljici u krilo,
 Pokrade joj ključe bila grada,
 Pokrade joj jaspru nebrojenu,
 I još onu svilu nekrojenu.
 Bratac Ive dva najbolja konja,
 Pa no bižu put Budima grada.
 Kad su došli spod Budima grada,
 Kad su došli na vrata od grada,
 Tot na vratih kraljica od grada,
 Božju su joj pomoć nazivali:
 "Božja pomoć čestita kraljice!"
 A ona jim i lipše odzdravlja:
 "Bog vas prijio dva putnika mlada."
 "Jeli testir ovde počinuti?"
 "Testir vami koliko vam drago."
 Kad je večer za večerom bila,
 Kraljica jih lipo upitala:

"Jeste li vi bratac i sestrica,
 Oli ste vi diver i nevista,
 Oli ste vi i mili i dragi?"
 "Niti smo mi bratac i sestrica,
 Niti smo mi diver i nevista,
 Niti smo mi i mili i dragi."
 Kad u jutro bili dan osvanu,
 Te u gradu zvončić pozvonio,
 Kraljica jih na noge prozvala:
 "Na noge se dva putnika mlada,
 Daleko je vami putovati."
 Govore joj dva putnika mlada:
 "Nije nami daleko putovat,
 Putovali jesmo i odviše."
 U to se je kraljica svistila,
 Da su ono draga dica njena,
 Sina Ivu grli i bušiva,
 Kćer Jelinu od mila ne može.

XIV.

Razboli se mlajahnj Ivane,
 Sve od želje mlade Margarite.
 Al je Ivi majka besidila:
 "Ne boluj mi drago dite moje!
 Ja ću tebe lipo naučiti,
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ti no gradi u dvoru gušterne,
 Sve će mlade na vodu hoditi,
 I š njima će mlada Margarita,
 Onda ćeš ju junak privariti."
 Kad je Ive majku razumio,
 On no gradi u dvoru gušterne.
 Sve su mlade na vodu hodile,
 Već što nije mlada Margarita.
 Opet ga je majka svitovala:
 "Ne boluj mi drago dite moje.
 Ja ću tebe lipše naučiti,
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ti no sadi u dvoru narandže,
 Sve će mlade u hlad dohoditi,
 I š njimi će mlada Margarita."
 I to Ive majku poslušao.
 Sadi Ive u dvoru narandže.
 Sve su mlade u hlad dohodile,
 Al ne idje mlada Margarita.
 Opet Ivi mati govorila:
 "Ne boluj mi drago dite moje.
 Još ću tebe lipše naučiti,
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 U petak ćeš bolom bolovati,
 U subotu ću ti mrtvi zvon zvoniti.

Sve će mlade doć te pohoditi,
 I u tvoje lice te ljubiti,
 Kad te ljubi mlada Margarita,
 Onda će te majka naricati."
 Kad je Ive majku razumio,
 U petak se bolom razbolio,
 U subotu smrtni mu zvon zvonio.
 Sve su mlade k Ivi dohodile,
 Svaka nosi sviću od talira,
 Margarita od žuta cekina.
 Lipo li ga majka naricala,
 Svaka ga je u lice ljubila,
 A najzadnja mlada Margarita.
 Kad to vidi Ivanova majka,
 Ona vikne iza svega glasa:
 "Sad te ljubi mlada Margarita."
 On se skoći na noge lagane,
 Pa ju hvata za bijele ruke,
 Pa ju liga na mehke duške,
 Pa ju ljubi letski dan do podne,
 A od podne do letske večernje,
 Pa ju šalje k staroj majci svojoj.
 Kako ju je majka ugledala,
 Grozne suze niz obraz proliva,
 Pa je svojoj besidila kćerci:
 "Što je tebi draga kćerce moja,
 Znala sam ja da njegova majka
 Hoće tebe dušo privariti."

XV.

O Jagodo zavo moja!
 Što me zoveš neve moja?
 Došli svati da te prose.
 Što doniše nevo moja?
 Donili su prsten zlata,
 I kiticu diamanta.
 Neću tomu, nemam komu.
 Malo zatim vrime projde,
 Opet neve zove zavu.
 O Jagodo zavo moja!
 Što me zoveš neve moja?
 Došli svati da te prose.
 Što doniše neve moja?
 Donili su prsten zlata,
 I svi zlatne naušnice.
 Neću tomu, nemam komu.
 Opet neve zavu zove.
 O Jagodo zavo moja!
 Što me zoveš neve moja?
 Došli svati da te prose.
 Što doniše neve moja?

Doveli su momče mlado.
Hoću tomu, imam komu.

XVI.

Govorio Ive dite mlado:
"Oj divojko danpogubo moja,
Danke gubim a tebe ne ljubim,
Jer mi ne da stara mila majka,
Ni sestrice lipa Jele moja."
Al mu mlada lipo odgovara:
"Majka ti ne dočekala danka,
A sestrice ne našla junaka."
Na to njojzi mladi odgovara:
"Ne kuni ju draga dušo moja,
Ne kuni ju prokleti je nećeš,
Jer je kletva od Boga prokleta.
Onaj prsten koj sam tebi dao,
Nek ti bude draga dušo moja
Za ljubav ka je mej nami bila.
Da bi ti se sreća namirila,
Poudaj se draga dušo moja.
Ne peljaj mi svate mimo dvore,
Nit mi hitaj po dvoru jabuke,
Nit mi igray kolo pod narandžom.
Ko te vidi crno oko moje,
Puknuti će jadno srce moje."
Malo toga vrime postajalo,
Da joj se je srića namirila,
Za jednoga dobrog mladica.
Ona pelja svate mimo dvore,
I hita mu jabuke po dvoru,
I igra mu kolo pod narandžom.
Ne vidi to Ive momče mlado,
Već to vidi Ivanova majka,
Pa je Ivu zazivala majka:
"O moj Ive moje drago dite,
Ti se skoči na noge lagane,
U dvoru ti prva srića tvoja,
U dvoru ti gizdava divojka,
U dvoru ti kićeni svatovi,
Po dvoru ti hitaju jabuke,
I igraju kolo pod narandžom."
Kad to čuje Ive dite mlado,
On se skače na noge lagane,
Pa se meće na bile balkone,
Pa pogleda po dvoru svatove,
I pogleda gizdavu divojku,
Gdi no hita jabuke po dvoru,
I gdi igra kolo pod narandžom.
Kad to vidi Ive dite mlado,
Svojoj staroj besidio majci:

"Ajđ prokleta stara majko moja,
Ti si kriva da sad nije moja."
Rič izusti i dušicu pusti,
Lipi Ive žalostna mu majka.
Nevistica s dvora odgovara:
"Bog t' ubio Ivanova majko,
Kad no voliš Ivu izgubiti,
Nego mene nevicom zvati.
Bog ubio i staro i mlado,
Koj razstavlja dva mila i draga."

XVII.

"O moj Mijo, gdi si sinoć bio?"
"Gdi sam bio dobro mi je bilo.
Bio jesam kod bijela grada,
A u kralja kod moga kunjada,
U kraljice kod moje sestrice.
S balkuna sam junak pogledao,
Vidio sam mladu dijevojku,
Pogleda me nasmija se na me.
Čini mi se da bi pošla za me.
Ukre bih ju al ju čuva straža,
Uze bih ju al ju ne da majka.
Poiti hoću put bijela grada,
Letiti ću preko njena dvora,
Višat ću se na jeline grane,
Prolitat ću kano sivi soko,
Kukati ću kano kukavica,
I previjat kano lastavica,
Hoće li se smilovati majka,
Oli na me ol na moje pisme."

XVIII.

Rano rani mlada Katarina,
Rano rani na vodicu hladnu.
Za njom rani Ive dite mlado.
Njezina se vidra dotaknuo,
A vidro je zvonom prozvonilo.
Sačula ga stara njena majka,
Tere zove devet mile braće:
"Gor' na noge devet mile braće.
Selino je vidro prozvonilo,
Tkogod joj se vidra dotaknuo.
Na noge se, za njim tecte brzo,
Koj na noge koj na vrane konje."
Svi se skaču na noge lagane,
Pa uzjašu vrane konje svoje,
Pa no gredu na vodicu hladnu.
S daleka jih mlada ugledala,
Pa je mladom besidila Ivi:
"Evo Ive moje devet braće,

Skrij se dragi pod travom zelenom,
 Ja ću nabrat trave diteline,
 Pa pokrit ću tebe s ditelinom.”
 Kako reče tako i učini.
 Leže Ive na travu zelenu.
 Ona guli travu ditelinu,
 Pa pokriva Ivu s ditelinom.
 Kad su došli devet mile braće,
 Svojoj seli lipo besidiše:
 “Borom tebi draga sele naša,
 Koj se tvoga vidra dotaknuo,
 Te je vidro zvonom prozvonilo.”
 Sestra njima lipše odgovara:
 “Doletila ptica s vedra neba,
 Pa mog se je vidra dotaknula,
 Te je vidro zvonom prozvonilo.”
 Kad to čuli devet mile braće,
 Među selu na konja uza se,
 Pa no idju k bilu dvoru svome.
 Triput se je mlada obzirala,
 Gre li za njom Ive dite mlado.
 Kad su došli k bilu dvoru svome,
 Opet ju je majka upitala:
 “Koj se tvoga vidra dotaknuo,
 Te je vidro zvonom prozvonilo.”
 Al i majci mlada odgovara:
 “Doletila ptica s vedra neba,
 Pa se moga vidra dotaknula,
 Te je vidro zvonom prozvonilo.”

XIX.

Pitao je Ive dijevojku:
 “Oj divojko, ni od vele lipa,
 Hoćeš poći za mojega strica?
 On imade devet bačav vina
 I desetu kamenicu ulja;
 Nasrid kuće jednu vriću ljulja,
 Na kominu jednu čašu luga.”
 Al divojka njemu odgovara:
 “Reci stricu da sam poručila:
 Dragi striče, nij’ divojka za te
 Već je crikva i sveta molitva.”

XX.

Dva su vrha, oba su jednaka,
 Medju njima zelena livada,
 Tote Mitre vrane konje pase.
 Sele mu je obid donašala,
 Brata Mitra na obid je zvala:
 “Hodi brajne obid obidvati.”
 Hoću sestro, al mi pravo kaži,

Što te budem na viru pitati,
 Tko će tvoja obljubiti lica?
 Kad me pitaš pravo da ti kažem:
 “Moja hoće obljubiti lica,
 On ki nosi zelene dolame,
 Na ramenu škrllet pošiveni.”
 Veli njojzi na to brate Mitre:
 “Ja ti nosim zelene dolame,
 Na ramenu škrllet pošiveni,
 Ja ću tvoja obljubiti lica.”
 Al mu veli sestrice divojka:
 “Ne budali moj rojeni brajne,
 Velika bi od Boga grihota,
 A od svita još viša sramota.
 Pod nami bi prosila se zemlja,
 A nad nami nebo otvorilo,
 S neba bi nas gromovi ubili.”
 Kad to čuje Mitre momče mlado,
 On ju hvata za bijele ruke,
 Pa ju liga na travu zelenu.
 Ljubio ju letski dan do podne,
 A od podne do letske vičernje,
 Od vičernje sve do mrkle nojce,
 A od nojce do bijela danka.
 Kad u jutro sunce ogranulo,
 Tad ju šalje k staroj miloj majci.
 Kad je došla k bilu dvoru svomu,
 Starica ju upitala majka:
 “Borom tebi draga kćerice moja,
 Gdje si bila, nojcu prinočila,
 Što su tvoje kose pomršene,
 Što su tvoja lica problijena,
 Što su tvoje oči pomučene?”
 Ali kćerica majci odgovara:
 “Projdi me se stara majko moja,
 Uzmi nože pa zakolji mene,
 Oli mene oli Mitra brata.
 Š njim sam mrklu nojcu prinočila,
 On je moja obljubio lica,
 I na silu i naprijevaru.”
 Kad to čuje stara mila majka,
 Ona uzme oštre nože s sobom,
 Tere ide u zelenu goru.
 Najde Mitra u zelenoj travi,
 Gdi je Mitar tvrdi san zaspaao.
 Misli majka što će učiniti.
 Sve je misli u jednu smislila,
 Trgne nože odsieče mu glavu
 Na tri skoka odletila glava.
 Mrtva glava majci progovara:

“Bog ubio svakoga junaka,
Što no ljubi dragu selu svoju!”

XXI.

Divojka se cuculjala
Na zelenom grmačiću,
Da 'na neće starcu sidu,
A da neće ni mladiću,
Neg onomu diplariću,
Ki uza se diple nosi,
U divojke milost prosi.

XXII.

Poboli se u petak divojka,
U subotu vas dan болоvala,
U nedilju majku doziviljala:
“Čuješ li me moja mila majko,
Donesi mi sjajno ogledalo,
Da pogledam bilo lice moje.”
Kad je začu stara mila majka,
Nosi kćeri sjajno ogledalo.
Gleda Mare bilo lice svoje,
Al je jadna od jada viknula:
“Ajme meni moja mila majko!
Kako je moje lice potamnilo,
Kako trava na suncu žarkomu.
Kad ti budu svati dolazili,
Lipe ćeš mi dare pripravit,
Svatom svatu šarenu maramu,
A diveru škrljetnu ječermu,
Mladom Juri vujenu košulju.”
Rič izusti a dušicu pusti.
Malo toga vrime postajalo,
Kupi svate Jure dite mlado,
Skupi svate grede po divojku.
Svi junaci konje posidoše,
Ali Jure posist ga ne može,
Ter je tužan majci govorio:
“Ajme meni moja stara majko,
Na meni je veliko zlamenje.
Ol je moja umrla divojka,
Pod prstenom kod starice majke,
Ol će mene nesrića napasti.”
Tiši majka Juru sina svoga.
Na sedlo ga konju postavila,
Pa mu lipo stara besidila:
“Hodi s Bogom drago dite moje,
Hodi s Bogom vrati mi se zdravo.”
Kad su bili k divojačku dvoru,
Tad na dvoru divojačka mati,
Gorko cvili a suze proliva.

Ali su ju svati upitali:
“Što cviluješ tudja mila majko.”
Još ju pita Jure dite mlado:
“Gdi je moja lipa Marijica?”
Marijina mat' mu odgovara:
“Tvoja Mare, moja mila kćerca,
Na vrh gore ti je pokopana,
Na vrh gore pod jelom zelenom.”
Kad to čuje Jure dite mlado,
On zapita Marijinu majku:
“Gdi je moje ruho divojačko?”
Marijina mu majka odgovara:
“Tvoje ruho kod tvoje divojke.
Lipe vam je dare pripremila,
Svatom svatu šarenu maramu,
Mladom Juri vezenu košulju,
Ku je vezla devet godin dana,
Od kada je Juri pod prstenom;
Zlatnom žicom srebrnom iglicom.”
Ali Jure govorio majci:
“Gdi je moja pokopana Mare?”
Cvilući mu stara odgovara:
“Gdi je tvoja pokopana Mare,
U gorici pod jelom zelenom,
Tote jesu do tri groba mala,
U skrajnim je pokopana Mare.”
Kad to junak čuje, besidio:
“Borom vami lipa kita svatov,
Mi pojdimo na vrh gore crne,
Na vrh gore pod jelom zelenom,
Gdi je moja pokopana Mare.”
Kad su bili na vrh gore crne,
Lipo jim je Jure govorio:
“Borom vami lipa kita svatov,
Odkopajte ovo malo groblje”
Kad su svati Juru razumili,
Odkopaše ono malo groblje.
Kada Jure dijevojku vidi,
On ju diže na svoja kolina,
Pa ju ljubi u bijelo lice,
I ovako tužan besidio:
“Mare moja, draga dušo moja,
Što mi nećeš da s manom govori,
Pa joj ljubi bile ruke njene,
Ruke moje što me ne grlite,
Kako ste me u majke grlili,
Pa joj ljubi bila usta njena;
Usta moja što me ne ljubite
Kako ste me u majke ljubila.”
Pa je Jure svatom govorio:
“Borom vami lipa kita svatov,

Pod jelom nas obih pokopajte.”
 Rič izusti a dušu izpusti,
 Lipi Jure žalostna mu majka.
 Ondje su jih obih podkopali.
 Nad divojkom izreste jabuka,
 A nad Jurom zelena narandža.
 Svaki junak koj bi onud proša,
 Od čuda bi velikoga reka:
 “Mili Bože čuda velikoga,
 Je li onde bratac i sestrice,
 Ol je onde diver i nevista?”
 A jabuka sama odgovara:
 “Nije onde diver ni nevista,
 Nit je onde bratac i sestrice,
 Već su onde dva mila i draga.”

XXIII.

Svirale su diple javorove,
 Budile su čobana Ivana:
 “Stan na noge čobane Ivane,
 Turci su ti odagnali blago.”
 Al govori Ivane čobane:
 “Neka gonu pusti im ostalo,
 Nek im pustu jednu bilu ovcu,
 Činit će mi ovna devećaka,
 Kupit ću mu zvono od dukata,
 A klepalo od suhoga zlata,
 Mećat ću ga pod stivanjske gore,
 Namamit ću Turke i hajduke,
 Svim ću ruse razstaviti glave.”

XXIV.

Poresla je belica čenica,
 Pokraj mora od Pavlova dvora.
 Žela ju je Anica divojka,
 Zlatnim srpom, bilimi rukami.
 Ditelinu travu pribirala,
 Davala ju vranima konjima:
 “Ijte, ijte, vrani konji moji,
 Daleko vam sutra putovati,
 S mojim dragim lijepim Ivanom,
 Tri konaka preko polja ravna,
 A četiri preko crne gore;
 Ijte, ijte, vrani konji moji.”

XXV.

U polju je čenica poresla;
 A čenica za kolače,
 A kolači za divojke,
 A divojke za mladiće,
 A mladići za mornare,

A mornari za soldate,
 A soldati za divojke.

XXVI.

Majka Maru u škrinju zatvara,
 Da bi joj se pošteno udala.
 Kad je pošla škrinju otvoriti,
 To se Mari trbušac nadima.
 Gredu k Mari tri babe iz Rima.
 Prva baba ka je dohodila,
 Ovako je Mari govorila:
 “Ti si Mare po rosi hodila,
 Zato ti se trbušac nadima”
 Druga baba ka je dohodila,
 I ona joj lipo govorila:
 “Ti si Mare hladnu vodu pila,
 Zato ti se trbušac nadima.”
 Treta baba ka je dohodila,
 Ona pravo Mari kazivala:
 “Ti si Mare s junakom hodila,
 Zato ti se trbušac nadima.”

XXVII.

Sve su gore lipe i visoke,
 U njima je drivlja i kaminja,
 Najlipša je gora Rumanija,
 U koj nije drivlja ni kaminja,
 Nego samo driva orihova,
 Na kom sidi Ružica divojka,
 Svilu prede na zlatno vreteno.
 Kad naprede klupka i vretena,
 Ona se je razžajala mlada,
 Pa no grede vano polje ravno,
 U polju je jedan bunar vode.
 Doli se je potulila mlada,
 Da bi hladne vode se napila.
 Vidio ju od gore čobane,
 Pa je njojzi mladoj besidio:
 “Ne pij vode Ružica divojka:
 Tu su moga privarili brajna,
 I tebe će Ružico divojko,
 Sporad mene privarit će tebe.”

XXVIII.

Lipe su ti po Budimu grane,
 A još lipše kraljičino janje,
 Koje mami i lipoga sina,
 Lipog sina Matu mlajahnoga.
 Kad joj dojde u njezine dvore,
 Razstira mu krila od ljubavi,
 Pa mu veli lijepa divojka:

“Sedi ovde moj Mate gizdavi.”
 Da je znala Mandula divojka,
 Da će biti Matina ljubovca,
 Ne bi bila danke dangubila,
 Ni martinske noći prispavala,
 Već bi bila dare pripravila,
 Prije neg bi zora zabilila,
 I danica trake popustila,
 I vlašići goru objahali.
 Skokla bi se na noge lagane,
 Našla bi se na Matinom dvoru,
 Da pozdravi svoga mila draga.

XXIX.

Lelala se u polju jabuka,
 Ni od vitra ni od sunca žarka,
 Već od jada Mandice divojke;
 Da ju majka za nemila daje,
 Za nemila Ivu ubojicu.
 Svak mu danak košuljicu prala,
 Danas prala, sutra mu krvava.
 Perući je dva biljiga našla;
 Prvi biljig ki je mlada našla,
 Našla jeste kosu sele Jele;
 Drugi biljig ki je mlada našla,
 Našla jeste ruku brajna Ive.
 Kad vidila te biljige mlada,
 Velikim je glasom zavapila:
 “Ajme meni, moja mila majko,
 Jaoh meni do Boga mojega,
 Perući sam dva biljiga našla;
 Prvi biljig ki sam mlada našla,
 Našla jesam kosu sele Jele;
 Drugi biljig ki sam mlada našla,
 Našla jesam ruku brajna Ive;
 Ne daj mene majko za ubojicu,
 Velikim te dragim Bogom molim.”

XXX.

Stari starac po gorici šeće,
 Po gorici po carevoj vojsci.
 Od cara mu knjiga dolazila,
 Da on grede cara poslužiti,
 Malo vrime devet godin dana.
 Kad je starče knjigu proučio,
 Jadno cvili i suze proliva,
 Da on nima sina ni sinovca,
 Da bi njega zaminili mladi,
 Neg Anicu kćercu jedinicu.
 Ugleda ga Anica divojka,
 Gdi no cvili i suze proliva,

Pa je baba lipo upitala:
 “Što cviluješ moj stari babajko?”
 Ali njojzi babo odgovara:
 “Ja cvilujem jer mi do nevolje.
 Od cara mi knjiga dolazila,
 Da ja gredem cara poslužiti,
 Častitoga svoga gospodara,
 Malo vrime devet godin dana.
 A ja nimam sina ni sinovca,
 Ki bi mene zaminili mladi,
 Nego tebe kćercu jedinicu,
 Komu ću te kćerce ostaviti?”
 Kad to čuje Anica divojka,
 Ona njemu lipo odgovara:
 “Ništa zato moj stari babajko.
 Ako nemaš sina ni sinovca
 Ki bi tebe zaminili mladi,
 Al ti imaš kćercu jedinicu,
 I ona je od krvi junačke.
 Podaj meni šarca konja tvoga,
 Na konjicu što je do potrebe,
 I skroji mi robu na junačku,
 I podaj mi kalpak belim perjem,
 Ja ću poiti cara poslužiti,
 Malo vrime devet godin dana.”
 Ali babo kćeri odgovara:
 “Ne budali draga kćerce moja,
 Gdi biš klala žute kose tvoje,
 Gdi biš klala bile dojke tvoje.”
 Opet njemu mlada odgovara:
 “Žute kose za perčin junački,
 Bile dojke za puce zadit ću,
 Nitko mene prepoznati neće.”
 Onda njojzi babo odgovara:
 “Kad ćeš tako moja kćerce draga,
 Evo tebi šarca konja moga,
 Na konjicu što je do potrebe,
 Skrojiti ću ti robu na junačku,
 I dat ću ti kalpak belim perjem.”
 Kad joj dade sve ko što je reka,
 Ona pojde cara poslužiti,
 Malo vrime devet godin dana.
 Kad je došla u careve grade,
 Odzvekuju strade i kuntrade
 Od žeščine momka i konjica.
 Vidili ga dvi careve sluge,
 Pak poteku k caru gospodaru,
 To se hvalu caru gospodaru:
 “O naš care svitli gospodare,
 Da ti znađeš što mi lipo znamo.”
 Onda jih je care upitao:

"Što vi znate kažite mi pravo."
 Tad govore sluge gospodaru:
 "Kad pitaš pravo ćemo kazat.
 Pokle su ti gradi sagrajeni,
 Nije va nje nikad dolazilo,
 Nikad dosad onakova momka,
 Ni na konju onakva junaka,
 Što je danas naš čestiti care.
 Odzvekuju strade i kuntrade,
 Od žešćine momka i konjica."
 Kad to čuje care gospodare,
 Onda slugam svojim besidio:
 "Borom vami do dvi sluge moje,
 Vodte mi ga pred moja kolina,
 Čestitimi ću vas učiniti."
 Kada čuše sluge gospodara,
 Oni pojdu u careve grade
 Ter ga vodu caru prid kolina.
 Kad je doša caru prid kolina,
 Lipo ga je care upitao.
 Ne pita ga kan da je divojka,
 Veće kano da je momče mlado:
 "Borom tebi jedno momče mlado,
 Jesil doša cara poslužiti,
 Ol si doša cara pogubiti."
 Ali njemu junak odgovara:
 "Borom tebi moj care čestiti,
 Nisam doša cara pogubiti,
 Već sam doša cara poslužiti,
 Malo vrime devet godin dana.
 Al mi išći dobra druga moga,
 Dobra druga Delendriju Muja,
 Š njim ću stati š njim ću noćevati.
 Malo vrime devet godin dana."
 Kad ga čuo care gospodare,
 On pozove svoga dobra druga,
 Dobra druga Delendriju Muja.
 Kad je doša Mujo Delendrija,
 Kan da mu se pripoznaše mladić,
 Pa je majci knjige napisao:
 "Da s' mi zdrava stara mila majko,
 Evo ima nekoliko dana,
 Da imam dobra druga svoga,
 Ženskoga je stasa i obraza,
 Muškoga je gleda i govora,
 Čini mi se da je dijevojka.
 Nauči me stara majko moja
 Kako bih ju junak privario."
 Kad je majka knjigu razumila,
 Onda mu je odpisala stara:
 "Zdrav da si mi drago dite moje.

Vi pojdite rujno vino piti,
 Ako bude dijevojka mlada,
 Ona neće piti rujno vino,
 Ako bude ono momče mlado,
 Piti će ga i popiti će ga."
 Kad je junak knjigu razumio,
 Idje ravno k svomu milu drugu,
 Pa je junak njemu besidio:
 "Ajdemo mi rujno vino piti."
 Na to njemu mladić odgovara:
 "Jedva jesam junak doželio,
 Dokle si mi i to spomenuo."
 Kad pojdoše rujno vino piti,
 Bolje pije nego Delendrija.
 Kad to vidi Mujo Delendrija,
 Opet majki knjigu napisao:
 "Da si zdravo mila majko moja.
 Pošli jesmo rujno vino piti,
 Al kad tamo bolje neg ja pije."
 Kada vidi što joj knjiga kaže,
 Ona mu je opet odpisala:
 "Bolje ću te sinko naučiti,
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ajde kupit sjajno ogledalo.
 Ako bude dijevojka mlada,
 Kupit će ga i gledati će se.
 Ako bude ono momče mlado,
 Neće lipo da ga i ubiješ."
 Kad je njemu bila knjiga došla,
 I kad ju je lipo proučio,
 Onda Mujo njemu besidio,
 "Ajmo kupit sjajno ogledalo."
 Al mu na to junak odgovara:
 "Bilo mi je doma dodijalo."
 Kad to čuje Mujo Delendrija,
 Opet majki knjigu napisao:
 "Da s' mi zdravo mila majko moja.
 Reka sam joj ko što si pisala:
 Ajdmo kupit sjajno ogledalo,
 Al mi ona na to odgovara:
 Bilo mi je doma dodijalo.
 Ne mogu ju majko privariti."
 Kad je majka riči razabrala,
 Ona svomu odpisala sinku:
 "Da s' mi zdravo milo dite moje,
 Vi pojdite Dunav priplivati.
 Ako bude dijevojka mlada,
 Neće ona Dunaj priplivati.
 A bude li ono momče mlado,
 Odmah ćeš ga junak pripoznati."
 Kad je Muji knjiga dolazila,

Knjigu štije brke obisio.
 Kad ga vidi ono momče mlado,
 Lipo mu je junak besidio:
 "Što to štiješ Mujo Delendrija
 Odkle knjiga, od koga li grada
 Koga ti je napunjena jada?"
 "Nije knjiga od nijedna grada,
 Niti mi je napunjena jada,
 Neg je meni tako na um palo,
 Da mi gremo Dunaj priplivati,
 Tko će bolje Dunaj priplivati."
 Ali njemu junak odgovara:
 "Jedva jesam junak doželio,
 Dokle si mi i to spomenuo.
 Al da znađeš moj mileni brajne,
 Jutros meni knjiga dolazila,
 Od starice mile moje majke,
 Da je moja na umoru majka,
 Pa ću junak u cara moliti,
 Da te pusti sa mnom pojt do majke."
 Kako reka tako i učini.
 On no pojde k caru čestitomu,
 Tere klekne njemu prid kolena,
 Pa ga moli privelikim Bogom,
 Nek ga pusti pojt' do mile majke,
 Da je njemu na umoru majka.
 Kad to čuje care gospodare,
 On posiže u žep od dolame,
 Te dosiže trideset dukata,
 Pa je daje mladomu junaku.
 Al on veli caru čestitomu:
 "Hvala care na tvojim dukatim.
 Daj ti meni dobra druga moga,
 Dobra druga Delendriju Muja,
 Da me prati k bilu dvoru momu."
 Kad te riči care razumio,
 On mu daje dobra svoga druga,
 Dobra druga Delendriju Muja,
 Da ga prati sve do bila dvora.
 Kad su došli blizu bila dvora,
 Tad govori junak Delendriji:
 "Počekaj me Delendrija Mujo,
 Ja ću ovde malo počiniti,
 Pa ću pojt i u majčine dvore."
 Brže bolje odjahao konja,
 Pa no pojde u majčine dvore.
 Lešto svlači junačku odicu,
 Pa oblači ruho divojačko,
 Ter izide na bile balkune,
 Onda se je mlada našalila:
 "Oj budalo Delendrija Mujo.

S tobom stala, s tobom noćevala,
 Nisi moga obljubio lica."
 Kad to čuje Delendrija Mujo,
 On se udri rukom po kolinu:
 "Ajme meni moja mila majko,
 Što ni usahla desna ruka moja,
 Kad ju nisam rukom popipao,
 Neg da ću ju po knjigi poznati,
 Nikad t' moje nevidilo oko."

XXXI.

Letila su dva crna gavrana,
 Oba crna i oba krvava,
 Letila su spod Brnika grada.
 Spod grada ih nitko ne vidio,
 Nego ljuba Jankula Stojana.
 Ona jih je lipo upitala:
 "Borom vami dva crna gavrana,
 Letila ste spod Brnika grada.
 Jeli zdrava pod Brnikom vojska,
 Viju li se svileni barjaci,
 Igraju li momci i divojke,
 Kucaju li bubnji i svirale?"
 Al govore dva crna gavrana:
 "Vira t' naša ljubo Stojanova.
 Nije zdrava pod Brnikom vojska,
 Nit je zdrava nit je zadobila.
 Kad je sinoć tamna nozja bila,
 Janko se je s dušom razdilio.
 Ako ti nam mlada ne vjeruješ,
 Evo tebi tanana košulja,
 Evo tebi ruka od junaka,
 Evo na njoj dva zlatna prstena;
 Svaki valja za devet gradova.
 Ako li nam jošće ne vjeruješ,
 Evo tebi glava od junaka."
 Kad to vidi Stojanova ljuba,
 Kruto cvili i suze proliva.
 Vidila ju Stojanova majka,
 Pa ju stara upitala majka:
 "Zašto cviliš Stojanova ljubo,
 Koja ti je cviliti nevolja?"
 Veli njojzi Stojanova ljuba:
 "Kako neću jadnica cviliti.
 Evo moja Jankulova glava,
 Mrtva glava ne bilo joj traga."
 Kad to vidi Jankulova majka,
 Mrtvu glavu u usta bušiva,
 I u usta i u oči crne.
 Od jada joj oko zasuzilo,

A srdašce na komade puklo,
Mrtva pade do sinove glave.

XXXII.

Pije vino Kita Cetinjana,
Na Cetini na vodici hladnoj.
Služi jim ga Cetinka divojka.
Svakom mlada čašu nalivala,
Svaki joj se u nje darca maše.
Al besidi Cetinka divojka:
"Sebi ruke braća Cetinjani.
Ako biti mogu svima sluga,
Al ne mogu svima virna ljuba,
Već jednomu, najmlajem junaku,
Po imenu Ivi Grloviću.
Oli njemu, ol onom junaku,
Ki je kadar vodu priplivati."
Kad to reče Cetinka divojka,
Svi junaci mukom umukoše,
I u zemlju oči oboriše,
Ali ne hti Ive dite mlado,
Već se skače na noge lagane,
Pa se baca u Cetinu vodu.
Kad je doša u po vode ladne,
No on viče iza svega glasa:
"Upomoć mi braćo Cetinjani."
Svi junaci mukom zamuknuli,
Crne oči k zemlji oborili,
Ali neće Cetinka divojka,
Već zavraća krila do kolina,
I rukave do bilih lakata,
Kad ju vidi Ive Grloviću,
On no viče iza svega glasa:
"Nije triba Cetinka divojko,
Već ja kušam braću Cetinjane,
Kad bi meni do potrebe bilo,
Bili meni u pomoći bili."

XXXIII.

Soko sidi na Budimu gradu,
Žutu mu se perja do ramena,
Žutu mu se noge do kolina,
Na glavi mu kruna od bisera.
Vidile ga tri budimke mlade,
Jedne su mu lipo govorile:
"Borom tebi moj sivi sokole,
Tko je tvoje noge pozlatio,
Bila perja do bila ramena,
Tko li krunu od bisera dao?"
"Služio sam budimova kralja,
U njega su tri lipe divojke.

Dosta su mi i dobra hotile:
Jedna mi je noge pozlatila,
Druga mlada perja do ramena,
A treta mi krunu darovala.
Posla mene kralj u crnu goru,
Da ulovim pticu prepelicu,
Tamna me je dosagnula nojca,
Pobigla mi ptica prepelica.
Borom vami tri budimke mlade,
Pozdravte mi budimova kralja,
I njegove tri lipe divojke."

XXXIV.

Visoka je jela do neba naresla,
A široka do polja ravna,
Pod njom sidi diver i nevista,
Diver štije a nevista šije,
Šijući je procvilila mlada,
Diver joj je lipo bisidio:
"A što cviliš draga neve moja?"
Ali mlada bratcu odgovara:
"Ja cvilujem jer mi do potrebe.
Danas ima devet godin dana,
Da sam mlada za pašom vinčana,
A ne znadem gdi no paša spava,
Gdi no spava, gdi se razgovara."
Al joj diver lipo odgovara:
"Borom tebi moja neve mlada,
Čuo jesam a vidio nisam
Da za gorom je lipa divojka,
Da š njom spava da š njom razgovara."

XXXV.

Lipa plava, al je meni draga,
Mala plava, al je meni draga,
I momu je srcu omilila.
Pojti ću ju junak uprositi,
Ako mi ju majka htidine dati.
Ako li ju ne hotime dati,
Pojti hoću vano crnu goru,
Ocrnit ću sve haljine moje,
Samo neću pasa ni marame,
Neću pasa sporad moje glave,
A maramu sporadi divojke.
Zapivat ću tanko glasovito,
Hoće li se smilovati majka,
Oli na me ol na moje pisme.

XXXVI.

Oli grmi ol se zemlja trese,
Ol udara more o brigove,

Ol pucaju na Zadru lumbarde.
 Niti grmi nit se zemlja trese,
 Nit udara more o brigove,
 Nit pucaju na Zadru lumbarde,
 Već se Beču otvaraju vrata.
 Odtle lipi izlazahu svati,
 Još i lipšu vodiše divojku.
 Kad su bili malo više Beča,
 Desna konju griva odpanula.
 Kad su došli pod goru Ružicu,
 Vitar puše iz gore Ružice,
 S barijakom naopako kreće.
 Kad su došli u po crne gore,
 Hajduci su s gore izlazili,
 Spod divojke konja spopadoše,
 A divojku za ruku uhvatu,
 Upita ju hajduk harambaša:
 "Borom tebi mlada dijevojko,
 Hoćeš li mi pravo kazivati,
 Ti mi kaži čigova si roda."
 Njemu mlada lipo odgovara:
 "Borom tebi mladi harambašo,
 Kad ćeš tako kazat ću ti pravo.
 Kad sam bila malena u majke,
 Užala mi kazivati majka:
 Imala sam sina jedinoga,
 Pa je poša v goru u hajduke,
 A sada pa nad hajducim vlada."
 Kad to čuje hajduk harambaša,
 Onda joj je junak besidilo:
 "Borom tebi mlada sele moja,
 Ajdmo viti tko je poginuo."
 Kad pojdoše viti poginule,
 To poginu i mili i dragi,
 U srcu mu komad zlatnog noža.
 Kad to vidi mlada dijevojka,
 Znima nože iz srca junačkog,
 I udari sama sebe mlada.
 "Što je milo, što je veli drago,
 Nek u jednu crnu ide zemlju."
 Obih jedno groblje pokopalo.
 Tote biše bunar vode hladne,
 Pa su hladnu vodu izgrabili,
 Uz vodu su vitku posadili,
 Uz vitku su crikvu sagradili.
 Da bi svatko tko bi tude proša
 Milom dobrom Bogu zahvalio:
 Mili Bože, na dobru ti hvala,
 Tko je grišan da se Bogu moli,
 Tko je gladan da vitkinje ide,
 Tko je žedan da vodicu pije.

XXXVII.

Majka Maru za Ivana daje,
 Večer daje, a jutro se kaje.
 Da je Ive živa pijanica,
 Da do po noć s Turci vino pije,
 Posli ponoć cipar i rosolij,
 A zoricom bilim dvorom šeće,
 Pa no grede na Marina vrata.
 Jednog jutra kad zorica svanu,
 On ti pojde na Marina vrata.
 "Stan na noge moja draga Mare,
 Tvoje druge pometale dvore,
 Tvoje druge vode donasale,
 Tvoje druge izčešljale kose,
 A ti mlada jošće si da spavaš."
 Kad ga čuje Marica divojka,
 Ona skoči na noge lagane,
 Na se meće tanane košulje.
 Brže bolje škalu učinila,
 S jednom rukom cice pridržala,
 S drugom rukom otvorila vrata.
 Al je Ivi Bog i srića dala,
 Da je Mare u tankoj košulji.
 Znima Ive nože sa pojasa,
 Da udari Marulu divojku,
 U zlo ju je misto udario,
 U zlo misto, srce divojačko.
 Ona mu je lipo govorila:
 "O moj Ive, moj nevirni dragi,
 Ti no pojdi k staroj majci mojoj,
 Pa no reci staroj majci mojoj,
 Da mi kroji tri tanke košulje.
 S jednom će mi rane izvidati,
 S drugom će mi rane povijati,
 S tretom će me mladu pokopati."
 Rič izusti, a dušicu pusti,
 Lipa Mare žalostna joj majka.

XXXVIII.

Kolo igra Jele udovica,
 Lipom kćercom Mandicom divojkom.
 Tud pasiva Senjanin Ivane,
 Pa upita Jelu udovicu:
 "Jeli tote za mene divojke?"
 Al mu veli Jele udovica:
 "Nije ovde za tebe divojke.
 Što je bilo to se je udalo,
 Što je jošće oto za te nije."
 Kad to čuje Ive Senjanine,
 Kruto cvili i suze proliva,
 Bila lica u suzam umiva,

Pa on grede k staroj miloj majci.
 "Ajme meni! veli stara majko,
 Umrít ću ti moja mila majko,
 Sve od želje mlade Manduline."
 Veli njemu stara mila majka:
 "Ne umiraj drago dite moje.
 Lipo će te naučiti majka
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ti no pojdi vano polje ravno,
 Pa no sadi kunje i jabuke,
 Kada vela stabla ti narestu,
 Sve će mlade u hlad dohoditi
 I š njima će mlada dolaziti."
 Kad je Ive majku razumio,
 On no pojde vano polje ravno,
 Pa no sadi kunje i jabuke.
 Kada vela stabla narestošē,
 Sve su mlade u hlad dohodile,
 Samo nije mlada Mandulina.
 Kad to vidi Ive Senjanine,
 Kruto cvili i suze proliva,
 Pa starici besidio majci:
 "Ajme meni moja mila majko,
 Umrít ću ti moja mila majko,
 Sve od želje mlade Manduline."
 Al mu veli stara mila majka:
 "Ne umiraj drago dite moje.
 Lipo će te naučiti majka,
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ti no zovi meštre i malvare,
 Pa no hodi vano polje ravno,
 I ugradi bunar vode hladne."
 Kad je Ive majku razumio,
 On no zove meštre i malvare,
 Pa on grede vano polje ravno,
 I ugradi bunar vode hladne,
 Pa je onde i kiša padala.
 Sve su mlade na vodu hodile,
 Samo što ni mlada Mandulina.
 Kad to vidi Ive dite mlado,
 On govori staroj majci svojoj:
 "Umrít ću ti moja mila majko,
 Sve od želje mlade Manduline."
 Al mu lipo govorila majka:
 "Ne umiraj drago dite moje.
 Ja ću tebe lipše naučiti,
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ti sagradi crikvu od kamena.
 U crikvu će sve mlade hoditi,
 A š njima će mlada Mandulina."
 Kad je Ive majku razumio,

On sagradi crikvu od mramora.
 Sve su mlade u crikvu hodile,
 Al ne dojde mlada Mandulina.
 Kad to vidi Ive dite mlado,
 Opet svojoj besidio majci:
 "Umrít ću ti mila moja majko,
 Sve od želje mlade Manduline."
 Al stara odgovara majka:
 "Ne umiraj drago dite moje.
 Još ću lipše tebe naučiti
 Kako ćeš ju mladu privariti.
 Ti no pojdi u gornje kamare,
 Briji bradu svaki drugi danak,
 Goji kose kan da si divojka,
 Goji cice kan da mužko nisi."
 Kada Ive majku poslušao,
 On no grede u gornje kamare,
 Brije bradu svaki drugi danak,
 Gaji kose kan da je divojka,
 Gaji sise kan da mužko nije.
 Svršila se godinica dana,
 Godinica i druge polovica,
 Lipši Ive nego je divojka.
 Kad ga vidi mila stara majka,
 Lipo mu je stara besidila:
 "Ti oblači ruho divojačko,
 Pa no hodi na Mandine dvore,
 Ne zovi ju: Draga Mande moja,
 Već ju zovi drugarice moja:
 Mi pojdimo vano polje ravno,
 Pribirati ružice rumene."
 Kako Ive majku razumio,
 On oblači ruho divojačko,
 Pa no pojde na Marine dvore,
 Ne zove ju: Draga Mande moja,
 Već ju zove: Drugarica moja,
 Mi pojdimo vano polje ravno
 Pribirati ružice rumene."
 Al mu mlada s poda odgovara:
 "Počekaj me mila drugarice,
 Počekaj me jedno malo vrijeme,
 Dok izčešljam žute kose moje."
 Al joj veli stara njena majka:
 "Ne hodi mi drago dite moje,
 Vragulita Ivanova majka,
 Svaka hoće Ivu naučiti,
 Kako će te Ive privariti."
 Ali majci kćerca odgovara:
 "Ne budali stara majko moja.
 Evo danas godinica dana
 Nij od Ive glasa ni glasnika,

Već je Ivu pokopala majka.”
 Kad to reče staroj miloj majci,
 Opet svojoj viče drugarici:
 “Počekaš me moja drugarice,
 Počekaš me jedno malo vrijeme,
 Dok izčešljam žute kose moje.”
 Ona ju je mlada počekala,
 Pa no gredu vano polje ravno.
 Kad su došli pod jelu zelenu,
 Tote jesu lipo počinuli.
 Kad su malo trudni počinuli,
 Pribiraju ružice rumene.
 Prvu ružu koju Mande ubra,
 Na sunce ju je mlada metala.
 “Veni, veni, draga ružo moja,
 Da bi tako Ivanova glava,
 Kako moja sporadi Ivana.”
 Drugu ružu koju je ubrala,
 U vodu je mlada pušćevala.
 “Toni, toni, draga ružo moja,
 Da bi tako Ivanova glava,
 Kako moja sporadi Ivana.”
 Kad to čuje Ive Senjanine,
 On joj junak lipo besidio:
 “Borom tebi mlada Mandulino,
 Da je ovde Senjanin Ivane,
 Biš li dala lice da ti ljubi?”
 Al mu veli Mandica divojka:
 “Volila bih bacit se u vodu,
 Nego dati Ivi da me ljubi.”
 Kad to čuje Ive dite mlado,
 On ju hvata za bijele ruke,
 Pa ju ljubi koliko mu drago.
 Kako ju je junak obljubio,
 On ju šalje k staroj miloj majci.
 Ona pojde k staroj miloj majci.
 Uz bunar je mlada putom prošla,
 Nad bunar se mlada nadziraše,
 Pa je mlada tiho besidila:
 “Tko bi kapac bunar priplivati,
 I na njemu lipo počivati,
 Njegova bih virna ljuba bila.”
 Čuo ju je Ive Senjanine,
 Pa se baca vani bunar vode,
 Po bunara lipo priplivao.
 Al kad dojde na polak bunara,
 Ovako je junak govorio:
 “Ajme meni, draga dušo moja,
 Ne mogu ti bunar priplivati,
 Ni na njemu lipo počivati.”
 Kad to čuje Mandica divojka,

Mah učini da će se baciti,
 Al joj viče Ive iz bunara:
 “Ne bacaj se draga dušo moja,
 Ja ti mogu bunar priplivati,
 I na njemu junak počivati,
 Već te kušam hoćeš li mi dobra.”
 Malo toga postajalo vrijeme,
 Viče s polja Mandičina majka:
 “Mandalina draga kćerce moja,
 Što si mi se u polju zastala.
 Pravo ti je majka govorila:
 Vragulita Ivanova majka,
 Svaka hoće Ivu naučiti,
 Kako će te junak privariti.
 I on te je mladu privario.”
 Ali kćerca majci odgovara:
 “Volim s Ivom zelen travu pasti,
 Nego s majkom meso i manestru.
 Volim s Ivom hladnu vodu piti,
 Nego s majkom vino i rakiju.
 Volim s Ivom po polju šetati,
 Nego s majkom po biloj kamari.
 Volim s Ivom na travi siditi,
 Nego s majkom na crljenoj svili.”

XXXIX.

Dva su vrha oba su jednaka,
 Među njima zelena livada,
 Tote pasu dva konjica vrana,
 Oba vrana, oba su sinjana,
 Lipa im je mlada čobanica,
 Čobanica Anica divojka.
 Tanko piva daleko je čut ju,
 Da joj se ni Boga pribojati
 I svojega cara čestitoga,
 Da b' u gori crikvu sagradila,
 A oltare mramorom gradila,
 Kandiliri od srebra kovala.
 Misli mlada, da ju ne ču nitko,
 Al ju čule dvi careve sluge,
 Paka trču k caru gospodaru.
 Kad su došle k caru prid kolina,
 One caru lipo besidile:
 “Mili care, mili gospodare,
 Da ti znaš što mi lipo znamo,
 Lipim biš nas darom darivao,
 Jednoj zlatnu jabuku biš dao,
 Drugoj mladjoj kolajnu od zlata,
 Ku junaci nose oko vrata.”
 Kad to čuje care gospodare,
 Svojim slugam lipo besidio:

"Kažite pravo do dvi sluge moje,
 Lipim ću vas darom darivati,
 Jednom hoću od zlata jabukom,
 A drugu ću kolajnu od zlata,
 Ku junaci nose oko vrata."
 Kad to čuju dvi careve sluge,
 One svomu besidile caru:
 "Dva su vrha oba su jednaka,
 A mej njima zelena livada,
 Tote pasu dva konjica vrana,
 Oba vrana oba su sinjana,
 Lipa jim je mlada čobanica,
 Čobanica Anica divojka.
 Tanko piva čut ju je daleko,
 Da joj se nij' Boga pribojati,
 I svojega cara čestitoga,
 Da b' u gori crikvu sagradila,
 A oltare mramorom gradila,
 Kandilire od srebra kovala."
 Kad to čuje care gospodare,
 Svojim slugam ovako govori:
 "Vi pojdite vanu crnu goru,
 Dopeljite mi Anicu divojku,
 Dopeljite ju prid moja kolina."
 Cara sluge brzo poslušale,
 One gredu k Anici divojci,
 Peljaju ju k caru gospodaru.
 Kad bi došli caru prid kolina,
 Onda caru sluge besidile:
 "Mili care, mili gospodare,
 Evo tebi Anica divojka,
 Čini š njome što je tebe volja."
 Kad ju vidi care gospodare,
 Svojim slugam care zapovida:
 "Mećite ju u tavne tamnice,
 Pod devet ju ključa zaklopite,
 Da ne gleda sunca ni miseca,
 Ni bijela danka ni junaka."
 Virne sluge čine što car kaže,
 Za bilu ju ruku dohvatīše,
 Pa ju vode na saraje donje,
 Otvoriše devetera vrata,
 Pod devet ju ključa zaklopiše,
 Tu ju drži care gospodare,
 Tu ju drži devet godinica.
 Kad deveta nastala godina,
 Svojim slugam care besidio:
 "Borom vami do dvi sluge moje,
 Vi pojdite tamnice na vrata,
 Otvorite vrata devetera,
 Gnjuju l' kosti Anice divojke."

Brzo cara sluge poslušale.
 One pojdu tamnici na vrata,
 Otvaraju vrata devetera,
 Osam vrata otvoriše mlada,
 A deveta sama se otvoru.
 Al da vidiš čuda velikoga,
 Žarkim suncom tamnica zasjala,
 A na sridi Anica divojka,
 Na katridi žute kose češlja,
 Lipša Ane neg je prije bila,
 I još lipša i još rumenija.
 Kad to vidu dvi careve sluge,
 Od čuda su mladu upitala:
 "Borom tebi Anica divojka,
 Koj ti dade kruha bijeloga,
 Koj ti dade vina crljenoga,
 Te ti lipša a i rumenija?"
 Al jim veli Anica divojka:
 "Bog mi dade kruha bijeloga,
 A Marija vina crljenoga,
 Te sam lipša a i rumenija."
 Kad to čuju dvi careve sluge,
 Peljaju ju caru prid kolina.
 Kad ju vidi care gospodare,
 Jošće lipšu jošće rumeniju
 Neg je bila prid devet godina,
 Onda ju je care upitao:
 "Tko ti dade kruha bijeloga,
 Tko ti dade vina crljenoga,
 Te si lipša neg si prije bila?"
 Al mu mlada lipo odgovara:
 "Bog mi dade kruha bijeloga,
 A Marija vina crljenoga,
 Te sam lipša neg sam prije bila."
 Kad te riči care poslušao,
 On govori virnim slugam svojim:
 "Borom vami do dvi sluge moje,
 Meće mene u tavne tamnice,
 Malo vrime devet godinica,
 Pod devet me ključa zatvorite."
 To su sluge cara poslušale.
 Meću cara u tavne tamnice,
 Malo vrime devet godin dana,
 Pod devet ga zatvaraju ključa.
 Kada deseta nastala godina,
 Pošle sluge tamnici na vrata,
 Devetera vrata otvoriše,
 Pa no išću cara po tamnici,
 Al od carā ni kosti ni mozga.

XL.

Gorom jaše junače Novače,
 Gorom jaše goru proklinjaše:
 "Oj prokleta crna goro moja,
 Oj prokleta ognjem izgorila,
 Kad u tebi vode ne imade,
 Da u tebi konja si napojim,
 A uz konja i sebe junaka."
 Kada tako junak govoraše,
 Uz bedru mu koplje zatrepeta.
 Svomu koplju junak besidilo:
 "Koplje moje što s' uztrepetalo,
 Da bi tako i sinu carevu."
 Misli junak da ga ne ču nitko.
 Al ga čule dvi careve sluge,
 Pa su svomu besidile caru:
 "Mili care, mili gospodare,
 Da je tebi znati što mi znamo,
 Čestitimi biš nas učinio."
 Al govori care gospodare:
 "Kažite pravo do dvi sluge moje,
 Čestitimi ću vas učiniti."
 Stanu sluge caru kazivati:
 "Gorom jaše junače Novače,
 Gorom jaše goru proklinjaše:
 Oj prokleta crna goro moja,
 Oj prokleta ognjem izgorila,
 Kad u tebi vode ne imade,
 Da u tebe konja si napojim,
 A uz konja i sebe junaka.
 Kada tako junak govoraše,
 Uz bedru mu koplje zatrepeta,
 Pa on svomu govorio koplju:
 Koplje moje što s' uztrepetalo,
 Da biš tako i carevu sinu."
 Kad to čuje care gospodare,
 On govori virnim slugam svojim:
 "Oj Boga vam do dvi sluge moje,
 Vi pojdite vanu crnu goru,
 Uхватite Novaka junaka,
 Pa ga vodte meni prid kolina."
 Sluge cara brzo poslušale,
 Pa pojdoše vanu crnu goru,
 Uхватиše Novaka junaka,
 Ter ga vodu caru prid kolina.
 Kad ga vidi care gospodare,
 On upita Novaka junaka:
 "Borom tebi junače Novače,
 Hoćeš li mi pravo kazivati,
 Što te budem na vjeru pitati?"

Al mu junak lipo odgovara:
 "Kazivat ću moj čestiti care,
 Kazivat ću ako budem znao."
 Na to njemu care besidilo:
 "Znati hoćeš samo pravo kaži,
 Jel istina junače Novače,
 Da sad kad si crnom gorom jaha,
 Ovako si goru proklinjao;
 Oj prokleta crna goro moja,
 Oj prokleta ognjem izgorila,
 Kad u tebi vode ne imade,
 Da u tebi konja si napojim,
 A uz konja i sebe junaka.
 A kada si tako govorio,
 Uz beru ti koplje zatrepeta,
 Pa si svomu govorio koplju:
 Koplje moje što s' uztrepetalo,
 Da bi tako i carevu sinu."
 Kad to čuje junače Novače,
 On govori čestitomu caru:
 "Istina je moj čestiti care,
 Istina je lagati ti neću,
 Jer na tisna vrata duša ide."
 Istom junak ovo prozborio,
 Govori mu care gospodare:
 "Hoćeš li da glavu ti odsičem,
 Oli hoćeš da te ognjem zgorim,
 Oli hoćeš da te konji tlaču."
 Na to junak caru odgovara:
 "Nisam blago da mi sičeš glavu,
 Nit sam drivo da me ognjem zgoriš,
 Nit sam seno da me konji tlaču,
 Već kad hoćeš pogubit me care,
 Ti mi daruj stara konja tvoga,
 I još jednu sablju dimiškinju,
 Pa mi veži noge spod konjica,
 I veži mi ruke sve u jedno,
 Pa me šalji vano polje ravno,
 Sa mnoom šalji trideset momaka,
 Sa mnoom šalji virne sluge tvoje,
 Sa mnoom šalji sina jedinoga,
 Pa nek u me svoje puške palu,
 Neka junak i junački umrem."
 Kako ga je care razumio,
 On mu dade stara konja svoga,
 I još jednu sablju dimiškinju,
 Pa mu veže noge spod konjica,
 I veže mu ruke sve u jedno,
 Pa ga šalje vano polje ravno,
 Š njime šalje trideset momaka,
 Š njime šalje virne sluge svoje,

Š njime šalje sina jedinoga,
 Nek u njega svoje puške palu,
 Neka junak i junački umre.
 Kako junak po putu hodio,
 Milomu je Bogu zahvalio:
 "Mili Bože, tebi budi hvala,
 I zemljici po koj reste trava,
 Odriši mi bile ruke moje,
 Odriši mi i noge junačke,
 Pomladi mi vrana konja moga,
 I ponovi svitlu dimiškinju."
 Kad su došli vano polje ravno,
 Ruke mu se same odrišile,
 A i noge junačke spod konja.
 Konjic mu se stari pomladio
 I svitla mu čorda ponovila.
 Leti konjic preko polja ravna,
 Kano zvizda preko neba sjajna,
 Siče sablja kano ljuta zmija,
 Svim je junak rastavio glave.
 Kada junak na careva sina,
 Al ga carev sine Bogom moli:
 "Velikim te Bogom junak molim,
 Nemoj meni razstaviti glave,
 Milost ću ti izprositi u oca."
 Ali zato junak i ne haje,
 Leti k njemu odsiče mu glavu.
 Treti danak zatim k caru grede,
 Božju mu je pomoć nazivao:
 "Božja pomoć care gospodare
 Nu izađi vanka na balkune,
 Nešto imam s tobom govoriti."
 Kad je care njega razumio,
 Privari se ujede ga zmija,
 Pa izađe vanka na balkune.
 Kad ga vidi junače Novače,
 U njega je pušku izpalio,
 Mrtav care na podiću pade,
 Novak mu je blago pograbio,
 A njegove zgrade zapalio.

XLI.

Suče brke Mijate hajduče,
 U gorici pod jelom zelenom,
 Š njim bijaše trideset momaka,
 Davorili, rujno vince pili.
 Pa je svojim družim govorio:
 "Borom vami trideset momaka,
 Koji će se od vas junak najti,
 Koj će pojeti k Livnu bijelomu,
 Da donese praha i olova,

I kremena ognja žestokoga,
 I trideset pari opanak."
 Svi junaci mukom zamukoše,
 K crnoj zemlji oči oboriše,
 Samo nije lagan Marijane,
 Već je svomu uju govorio:
 "O moj ujče, Mijate hajduče,
 Daj ti meni dobra konja tvoga,
 I podaj mi zelenu dolamu,
 A i daj mi britku čordu tvoju,
 Ja ću pojeti k Livnu bijelomu,
 Doniti ću praha i olova,
 I kremena ognja žestokoga,
 I trideset pari opanak."
 Ali mu veli Mijate hajduče:
 "Moj nećaće lagan Marijane,
 Ne hod tamo izgubit ćeš glavu,
 Turske će te bule pripoznati,
 Da si junak lagan Marijane."
 Za to junak haje i ne haje,
 Hotijaše s manjeg ne mogaše.
 Kad to čuje Mijate hajduče,
 On mu dade dobra konja svoga,
 I dade mu zelenu dolamu,
 I dade mu britku čordu svoju,
 Pa on pojde k Livnu bijelomu.
 Kad je doša k Livnu bijelomu,
 Tot' se Turci kamenom umeću,
 I junačkim skokom priskokuju.
 Kad to vidi lagan Marijane,
 On je Turcim junak govorio:
 "Jeli testir da se i ja bacim,
 I junačkim skokom priskokujem?"
 Al u to ga bule pripoznale,
 Da je junak lagan Marijane,
 Pa govoru svojim junacima:
 "Ne dajte mu kamena u ruke,
 Ubit će vas sviju do jednoga,
 Ono jeste lagan Marijane,
 Već ga vežite, vodte u tamnicu,
 Neka u njoj i kosti mu zgnjiju."
 Kad to čuli poslušali bule.
 Ne dadu mu kamena u ruke,
 Već ga vežu, vodu u tamnicu.
 Tote stoji nediljicu dana,
 Pa kad se je nedilja svršila,
 Piše knjigu Anici sestrici,
 Da mu nosi tananu košulju,
 U košulji tanku čordu svoju,
 Jer će njega care obisiti,
 U nedilju koja prva dojde.

Dojde knjiga Anici sestrici.
 Kada čuje što joj knjiga kaže,
 Ona pojde tamnici na vrata,
 Nosi bratu tananu košulju,
 U košulji tanku čordu svoju.
 Kad je k njemu sele dolazila,
 Ovako joj junak govorio:
 "Borom tebi mila sestro moja,
 Oprosti mi i ruke i noge,
 Da obučem tananu košulju,
 Da se tilko beli na višalih."
 Kad je njega sestra razumila,
 Oprosti mu i noge i ruke.
 Kad mu ruke i noge oprosti,
 Ne hvata on tanane košulje,
 Već on hvata britku čordu svoju,
 Sve izsiče Turke do jednoga,
 Pa pobigne u goru zelenu,
 Živ uteče vesela mu majka.

XLII.

Lipa li je Jankuša divojka,
 Koju jesu odgojile vile,
 Odgojile šljivom i jabukom,
 U mladoga Smiljanica Ile.
 Zahvali se Ive Senjanine,
 Da je čuo, a vidio nije,
 Da je lipa Jankuša divojka,
 Koju mlade odgojile vile,
 Odgojile šljivom i jabukom,
 U mladoga Smiljanica Ile.
 "Tako mene ne rodila majka
 Spod Budima grada hoću poći
 Poda njim ću večer večerati,
 U dvoru ću nojcu noćevati."
 Što je reka, nije se poreka.
 Ono pojde spod Budima grada,
 Poda njim je večer večerao.
 Kada bilo večer za večerom,
 Al govori Smiljanic Ilija:
 "O Jankušo, draga sele moja,
 Mi no homo večer večerati,
 Pa pojdimo nojcu noćevati,
 Sutra hoćeš rano uraniti,
 Prije zore i bijela danka,
 Pa ćeš izajt na bile balkune,
 Pogledat ćeš vano polje ravno,
 Jeli polje magla pritisnula,
 A u gori rosa osvanula.
 Ako polje magla ne pritisne,
 A u gori rosa ne osvane,

Ti ćeš sele u polje na zore,
 Ja ću junak u gore na love."
 Kad u jutro bili dan osvanu,
 Rano se je poranila mlada,
 Prije zore i bijela danka,
 Ter otvori bijele balkune,
 Gleda mlada iz balkuna svoga,
 Pa pogleda vano polje ravno,
 Jeli polje magla pritisnula,
 I u gori rosa osvanula.
 Al polje je magla pritisnula,
 I u gori rosa osvičala,
 Gleda okom po bijelom dvoru,
 To u dvoru kičeni svatovi,
 Mladi junak jedan do drugoga,
 Bila koplja ka zelene gore,
 A barjaci ka svilni oblaci,
 Vrani konji ka da su ždralovi,
 Pred njima je Ive Senjanine.
 Kada jih je ugledala mlada,
 Trojstruka ju spopada groznica,
 Ter zatvara stakla na balkunu,
 U kulu se utisnula mlada,
 Tere ide k rojenomu brajnu,
 Cvili mlada kano zmija ljuta,
 Ali Ive ovako govori:
 "Kula moja ognjem izgorila,
 Kad mi rosu po licu napušćaš."
 Po tiho mu odgovara mlada:
 "Nije rosa Boga velikoga,
 Već je suza crna oka moga."
 Kad to čuje Ile Smiljanicu,
 Al je bratac sestri govorio:
 "Što cviluješ draga sele moja,
 Koja ti je cviliti nevolja."
 Ali sestra brajnu odgovara:
 "Projdi me se moj rojeni brajne,
 U dvoru ti kičeni svatovi,
 Mladi junak jedan do drugoga,
 Bila koplja ka zelene gore,
 Barijaci ka svilni oblaci,
 Vrani konji ka da su ždralovi,
 A pred njima Ive Senjanine,
 Sporad mene izgubit ćeš glavu."
 Kad to čuje Smiljanic Ilija,
 On se skače na noge junačke,
 Pa dohvati tanku brešankinju,
 Te je svojoj besidio puški:
 "Puško moja tanka brešankinjo,
 Lipo li si srebrom oklopljena,
 Lipše ću te zlatom okovati,

Udari mi najbolje junake.”
 Pa izađe na bile balkune,
 Tankoj šibi vatru napustio,
 Ter udari najbolje junake,
 Ne udari Ivu Senjanina.
 A kad vidi Ive Senjanine,
 Skine pušku sa bila ramena,
 Pa on svojoj govorio puški:
 “Moja puško, tanka brešankinjo,
 Udari mi Smiljanića Ilu,
 Svu ću te ja zlatom naperiti,
 Vatrom mene nemoj privariti,
 Za oko te ni moliti neću.”
 Kad je zadnje riči izustio,
 Svojoj puški vatru napustio,
 Mrtav Ile k crnoj zemlji pane.
 Ive mu je dvore zapalio,
 Majku mu je konjem pogazio,
 I njegovo blago pokupio.
 Izvede mu konje iz konobe,
 Pa na konje natovari blago,
 Pa uzima sestricu Jankušu,
 Te je vodi k Senju bijelomu,
 Cvili mlada kano zmija ljuta,
 Kad dojdoše vano polje ravno,
 Veli Ivi Jankuša divojka:
 “Borom tebi Ive Senjanine,
 Kalaj mene doli spod konjica,
 Da umijem bilo lice svoje,
 Jer je moje probledilo lice.”
 Živim ga je bogom zaklinjala.
 On ju kala s konjica na zemlju.
 Ne umiva lice divojačko,
 Već u bunar mlada ugazila.
 Kad vidiše kićeni svatovi,
 Viču svati što jih grlo nosi:
 “Bog t’ ubio Ive Senjanine,
 U bunar ti cura ugazila.”
 On se skače na noge lagane,
 Netom riči junak razumio,
 Ter se baca u bunar vodice,
 Vodi mladu k kraju bijelomu,
 Ter ju baca preda se na konja,
 Pa nastavu dalje putovati.
 Kad dojdoše k Senju bijelomu,
 Oni pojdu večer večerati,
 A kada je po večeri bilo,
 Idu škuru nojcu noćevati.
 Lipo Ivi mlada besidila:
 “Stan, počekaj moj mili Ivane,
 Nek odpinjem puca od njedara,

Da mi bile ti opipaš dojke.”
 Ne odpinje puce od njedara,
 Veće vadi nože iz njedara,
 Ter udari njega u srdašce,
 Mrtav Ive na dušeke pane.
 Kada ga je mlada udarila,
 K svomu dvoru pustu odlazila.
 Zatekla je živa čudom brajna,
 Zove njemu iz grada likara,
 Mnoge za njegov potroši dinare,
 Pa ozdravi junak ko jabuka.
 To je bilo kad se dogodilo,
 Onda bilo, sad se spominjamo.
 A mi braćo zdravo i veselo.

XLIII.

Razboli se Smiljanić Ilija,
 Pod Bučjakom visokom planinom,
 Krvave mu ruke do lakata,
 Svitla ćorda do bila balčaka.
 Gorska vila k njemu dolitila,
 I lipo ga vila upitala:
 “Pobratime Smiljanić Ilija,
 Što si mrke obisio brke,
 Čekaš li ti na busiji Turke,
 Ol ti čekaš na roku divojku,
 Oli čekaš vino iz Skradina.”
 Njoj govori junače Ilija:
 “Kad me pitaš bila gorsko vilo,
 Pravo će ti junak kazivati,
 Što sam mrke obisio brke.
 Da ja čekam na busiji Turke,
 Kod mene bi bolja sablja bila;
 Da ja čekam na roku divojku,
 Kod mene bi bolji konjic bio;
 A da čekam vino iz Skradina,
 Kod mene bi više družbe bilo.
 Borom tebi gorska bila vilo,
 Pojdi vidi do dvora mojega,
 Što mi radi majka i ljubovca,
 I sestrice draga mila moja,
 Brzo pojdi i vrati se natrag.”
 Pojde vila i brzo se vrati,
 Pa govori Ili Smiljaniću:
 “Oj junače Smiljaniću Ile,
 Bila jesam kod dvora tvojega,
 Kazat ću ti što jesam vidila;
 Majka plače nikad ne pristaje,
 A ljubovka kad joj na um pade,
 A sestrice jutrom i večerom,
 Da joj nije brata za večerom.”

Kad to čuje Smiljanić Ilija,
 On govori gorskoj biloj vili:
 "Posestrimo bila gorska vilo,
 Ti mi pojdi za goru na vode,
 Donesi mi vidro vode hladne,
 Da operem ruke do lakata,
 Britku ćordu do bila balčaka,
 Da se vratim k bilu dvoru svomu,
 Da utišim staru milu majku,
 Milu majku i dragu ljubovku,
 I ljubovku i milu sestricu."
 Brzo ga je vila poslušala,
 Terka pojde za goru na vodu,
 Donese mu vedro vode hladne.
 On opere ruke do lakata,
 Britku ćordu do bila balčaka,
 Pa se vrati k bilu dvoru svomu.

XLIV.

Letio je soko na visoko,
 Na visoko nad Dijana grade.
 Majka šije Dijanu košulje,
 Zlatnom žicom srebrnom iglicom,
 Pa je majka sinu besidila:
 "Resti, resti drago dite moje,
 Kada sinko veliki naresteš,
 Uzet ćemo caru carevinu,
 Svoju staru didovinu."
 Misli mlada da ju ne ču nitko,
 Al ju čule dvi careve sluge.
 Trču sluge caru čestitomu,
 Pa se hvalu caru gospodaru:
 "Borom tebi naš care čestiti,
 Da ti znadeš što mi lipo znamo,
 Lipim biš nas darom darivao,
 Lipim darom od zlata kolajnom,
 Što junaci nose oko vrata."
 Kad je care riči razumio,
 On govori virmim slugam svojim:
 "Kažite pravo do dvi sluge moje,
 Lipim ću vas darom darivati,
 Lipim darom od zlata kolajnom,
 Što junaci nosu oko vrata."
 Tada kažu sluge gospodaru:
 "Letio je soko na visoko,
 Na visoko nad Dijana grade,
 Majka šije Dijanu košulje,
 Zlatnom žicom srebrnom iglicom,
 Pa je majka sinu besidila:
 Resti, resti drago dite moje,
 Kada sinko veliki naresteš,

Uzet ćemo caru carevinu,
 Svoju staru sinko domovinu."
 Kad jih čuo care gospodare,
 On je svojim slugam besidio:
 "Borom vami do dvi sluge moje,
 Tražite mi Dijana u majke,
 Pa vod te ga prid moja kolina."
 Sluge lešto cara poslušale,
 Ter dovedu Dijana prid cara.
 Kad ga vidi care gospodare,
 Zapovida svojim virmim slugam:
 "Mećite ga u tavne tamnice
 Malo vrime devet godin dana."
 Virne sluge cara poslušale.
 Povedu ga na saraje donje,
 Otvoriše dvanaest kamara,
 I dvanaest vrata zatvoriše,
 Tu ga drže devet godin dana,
 Dok se samom caru razžalilo,
 Pa doziva virne sluge svoje,
 Ovako je slugam besidio:
 "Sluge moje, virne i valjane,
 Poslušajte što ću vami reći.
 Hajte tamo na saraje donje,
 Otvorite vrata dvanajstera,
 Izvadite kosti Dijanove,
 Bacite je van na žarko sunce,
 Da se one mrtve ogrijaju,
 Kad se nisu žive ogrijale."
 Hitro cara sluge poslušale,
 Otvoriše vrata dvanajstera,
 To tamnica žarkim prosja sunce,
 Lipi Dijan na kolina kleči,
 I u mali librić Boga moli.
 Kad to vidu dvi careve sluge,
 One jesu Dijana pitale:
 "Borom tebi junače Dijane,
 Tko ti daje kruha da se hraniš,
 A i vina žedan da ga piješ,
 A tko te je pismo naučio,
 Tere nisi ovde poginuo?"
 Al govori junače Dijane,
 Mladi junak od deset godina:
 "Bog mi daje kruha da se hranim,
 A Marija vina da ga pijem,
 Sveti Petar pismo naučio."
 Kad to čule dvi careve sluge,
 Brže bolje teku k svomu caru,
 Pa mu kažu što jesu vidili,
 Što vidili a što još i čuli.
 Slušao ih care gospodare,

Pa kada jih care razumio,
Svojim slugam ovako govori:
"Borom vami do dvi sluge moje,
Peljajte ga k bilu dvoru momu,
Ter ložite vatru na tri mista."
Brzo cara sluge poslušale,
Pa pojdoše u tavne tamnice,
Iz tamnice Dijana odvedu,
Pa ga vodu u careve dvore,
Tere ložu vatru na tri mista,
Pa Dijana u srid sride meću.
Malo toga vrime postajalo,
A angjeli iz neba doletu,
Pa Dijana popadoše,
Na nebo ga odnesoše.
Osta care gledajuć u vatru,
A i sluge u svog gospodara.
Više može Bog sami na nebu,
Neg svi cari i careve vojske.

XLV.

Ženi Dešpot do dva sina svoja,
To dva brata s dvimi sestricami,
Ali mu se ljubi sanja snila,
Loša sanja od Boga ne bila.
Da spod grada na bile balkune,
Dva goluba bila doletiše,
Pa da su joj staroj besidile,
Da ne ženi do dva sina svoja,
V jednim gradu s dvimi sestricami,
Da će ludo izgubiti sine.
Kad je ljuba to mužu kazala,
Za to Dešpot haje i ne haje,
Pa govori virnoj ljubi svojoj:
"Ajd budalo, virna ljubo moja,
Da je bilo sanji virovati,
Odavna bi, viruj ljubo draga,
Bilo nebo na zemljicu palo,
San je laž, a od Boga istina."
Kad u jutru jutro osvanulo,
Kupi svate znane i neznane,
Tri stotine manje ni jednoga,
Pa no pojdu po lipe divojke.
Zdravo došli do mladih divojak,
I zdravo se natrag povratili.
Al kad dojdju vanu crnu goru,
U goricu pod jelu zelenu,
Trudni bihu pa su počnuli,
Poprašu jih od gore vučari,
Silnim prahom i teškim olovom.
Svi se svati brzo razbižaše,

Koj kroz gore, koj kroz ravno polje.
Svi junaci baš kroz crnu goru,
A sam Dešpot vano ravno polje.
Tote su se svi pak pokupili.
Kad jih vidi Dešpot na okupu,
Svojimi je svatom besidio:
"Eto ste mi kićeni svatovi,
Sada mi se redom sporedite,
Neka vas ja lipo svih razbrojim."
Kad Dešpota svati razumili,
Svi se redom svati sporedili.
Kada jih je Dešpot nabrojio,
Trupio se rukom po kolinu,
Pa je junak teško zavapio:
"Ajme meni moja mila majko,
Dva mi sina milena manjkaju,
U za čas te ljubo ne poslušah."
Pa govori kićenim svatovim:
"Vi no pojte put mojega dvora,
Čekajte me u dvoru mojemu,
A ja idem kroz gore zelene,
Hoću l' sine ja zateći žive."
Idu svati put njegova dvora,
A on ide kroz gore zelene.
Kad je doša pod jelu zelenu,
Tu nalazi dva milena sina,
Oba mrtva jedan uz drugoga.
Misli junak da su oni mrtvi,
Al se junak biše privario,
Jer mu lipo sinci govorili:
Stan, počekaj, Dešpote junače,
Dok rećemo do dvi do tri riči:
Eno tebi dvi neviste mlade,
Da b' se kojoj srića namirila,
Ti jih gizdaj kano kćerce svoje."
Rič izustu, a dušicu pustu.
Kad to vidi Dešpote junače,
Zmiče sablju odsiće jim glavu,
Pa je meće u konjske bisage,
Pa on ide k bilu dvoru svomu.
Kad je doša na prozir od grada,
Tu ugleda virnu ljubu svoju,
Gdi u dvoru ona kolo vodi,
Kolo vodi a pisme izvodi,
Pa govori virnoj ljubi svojoj:
"Igraj, igra, virna ljubo moja,
U zlo si ga ljubo zaigrala,
A u gore pisme zapivala,
Evo su ti od dvih sinov glave.
Ako meni ljubo ne viruješ,
Pojdi vidi u konjske bisage,

Onde su ti od dvih sinov glave.”
 Nije ljuba njemu virovala,
 Veće gleda u konjske bisage.
 Kada vidi od dvih sinov glave,
 Mrtva pade na zemljicu crnu.
 Kad to vidu dvi neviste mlade,
 Oprale ju vinom i rakijom,
 Dok ju mlade živom učinile,
 Pa joj mlade lipo besidile:
 “Ne umiraj stara majko naša,
 Ne rojena kanda si rojena,
 Mi ćemo ti za sine služiti.”
 Malo toga vrime postajalo,
 Malo vrime po godine dana.
 Jednoj nevi srića se namiri.
 A ne projde zatim ni godina,
 I drugoj se srića namirila.
 Gizdao jih Dešpot kano kćerce,
 Pa govori svojim mladim nevam:
 “Pojte s Bogom drage neve moje,
 Pojte s Bogom Bog vas veseljo,
 Bog vam dava sreću i veselje,
 A najviše i od Boga zdravlje.”
 Tko bi bolje rodilo mu polje,
 Tko bi više rodile mu višnje,
 Sve pod ovim imenom,
 I pod Božjim šljimenom.

XLVI.

Dva su brajna u šetnju hodila,
 Svoju selu sa sobom vodili.
 Kad ju ne bi sa sobom vodili,
 Od svud bi joj dare donosili,
 I svojoj su seli besidili:
 “Naša sele ti se ne udaji,
 Mi se braća nećemo ženiti.”
 Al na viru selu privarili,
 Ter se ženu u jednomu gradu,
 Jedan uzme hudu Jurjevicu,
 Drugi uzme mladu Mitrovicu.
 Kada su se braća poženili,
 Svoju selu sa sobom vodili.
 Pa pojdoše na gore na love,
 I tamo su sestricu vodili.
 Kad su došli pod jelu zelenu,
 Ondeka su trudni počinuli,
 I onde su tvrđi san zaspali.
 Al za njimi kad su na lov pošli,
 Hodila je huda Jurjevica,
 Ter kad vidi da su san zaspali,
 Meće mladoj krvav nož spod glave.

Kada se je mlada probudila,
 Ona vidi krvav nož spod glave.
 Nož vidila pa se pristašila,
 Te je mlada zavapila tužna:
 “Ajme meni mila braćo moja,
 Stanite se na noge lagane,
 Pa gledajte čudo nevijeno,
 Našla jesam krvav nož spod glave.”
 Kad to čuju dva milena brajna,
 Oni su se od sna probudili.
 Pa su svojoj seli govorili:
 “Ajmo sestro, vratimo se kući,
 Da se nije što zla dogodilo.”
 Kada su se kući povratili,
 To prid njima huda Jurjevica,
 Pako više što ju grlo nosi:
 “Oj bora vam dva rojena brajna,
 Da vi znate tuge i žalosti,
 Što no vam je sestra počinila,
 Zaklala vam čeda u kolivci,
 Meni jedno, Mitrovici drugo.”
 Kad to čuju dva rojena brajna,
 Zapitaju dragu selu svoju:
 “Zašto sele da od Boga najdeš,
 Zaklala si čeda u kolivci.”
 Al govori huda Jurjevica:
 “Ža je njojzi što se nij udala,
 Kad ste se vi mladi oženili,
 Pa je guba i osvetila se.”
 Zaludu se kune sestra s Bogom,
 A i s Bogom i svetim Ivanom.
 Zmiče sablju najmlaji od braće,
 Zmiče sablju i odsiče joj glavu.
 Al di joj je glava odletila,
 Onde raste smilje i bosilje,
 A sada je crikva sagrajena
 Po imenu Sveta Mandalina.

XLVII.

Od kada su Mleti sagrajeni,
 I mletačka ukraj mora riva,
 Nij lipšega dojidrilo driva,
 Što danaska tanana galija.
 Jarbuli joj driva orihova,
 A lantina driva čumbrisova,
 Sartije joj od svile zelene,
 Vesalca joj od suhoga zlata,
 Za parona je Paun divojka;
 Gledao ju Ive Mletčanine,
 I starici majci besidio:
 “Ajđ’ starice, mila majko moja,

Odkada su Mletki sagrajeni,
 I mletačka ukraj mora riva,
 Nij lipšega dojidrilo driva,
 Što danaska tanana galija.
 Jarbuli joj driva orihova,
 A lantina driva čumbrisova,
 Sartije joj od svile zelene,
 Vesalca joj od suhoga zlata,
 Za parona Paun je divojka,
 Hoš mi majko curu izprositi?
 Ako li ju nećeš izprositi,
 Ja ću pojti k rivi ukraj mora,
 Bacit ću se vano sinje more,
 Ter ću plivat curi na galije.”
 Kad to čuje Ivanova majka,
 Milom sinku lipo besidila:
 “Ah moj Ive, moje drago dite,
 Kako bi ti curu izprosila,
 Kad ju nisam čula ni vidila?”
 Kad to čuje Ive dite mlado,
 On no pojde k rivi ukraj mora,
 Pa se baca vano sinje more,
 Pa no pliva curi na galije.
 Kad to vidi Paun dijevojka,
 Ona kala malene kaiće,
 Pa no penje lvu na galiju.
 Kada ga je spela na galiju,
 Lipo ga je preobukla mlada,
 Ma sve lipo u škrlat crljeni.
 Kako ga je preobukla mlada,
 Govorila Ivi Mletčaninu:
 “Što si htio Ive Mletčanine?”
 Njojzi lipo Ive odgovara:
 “Borom ti Paun dijevojko,
 Imao sam sto žutih dukata,
 Rado bi jih s tobom zaigrao.”
 Kad to čuje Paun dijevojka,
 Ona meće drugih sto dukata.
 Prvu igru ku su zaigrali,
 Dobi mlada sto žutih dukata.
 Opet veli Ive Mletčanine:
 “Ja imadem još pet sto dukata,
 Rado bi jih s tobom zaigrao.”
 Opet meće Paun dijevojka,
 Opet meće pet stotin dukata.
 Drugu igru ku su zaigrali,
 Opet dobi mlada parunica.
 Opet veli Ive Mletčanine:
 “Još imadem dvije hiljadice,
 Rado bi je s tobom zaigrao.”
 Al mu veli Paun dijevojka:

“Ja ne imam dvi hiljade blaga,
 Al ja mećem sebe i galiju.”
 Tretu igru ku su zaigrali,
 Dobi Ive curu i galiju,
 Prez pazara i prez trgovine,
 Pa no pojdu k bilu dvoru svomu,
 Veli Ive staroj miloj majci:
 “Oj starice mila majko moja,
 Nije triba da mi curu prosiš,
 Dobio sam curu i galiju,
 Prez pazara i prez trgovine.”

XLVIII.

Na hiljadu i osam stotina,
 Četrdeset i devet godina,
 Podigne se Kutljača Jovane,
 Podigne se gorom u hajduke,
 Da bi zašto ne bi ni žalio,
 Već za jednu sramotnu divojku.
 Od svud caru tužbe dolazile,
 Pa su caru tužbe dodijale,
 Te pošalje mila brata svoga,
 Pošalje ga gori u Kotare,
 Da obajde sela i gradove,
 I sve redom donje pokrajine,
 I da najde Kutljaču Jovana,
 Da ga pelje njemu prid kolina.
 Kad je bratac cara razumio,
 On no pojde gori u Kotare.
 Kad je doša blizu Krke vode,
 Tu nalazi Kutljaču Jovana,
 Božju mu je pomoć nazivljao:
 “Božja pomoć Kutljače Jovane.”
 S boljim mu je Jovo odvratio:
 “Bog te prija care gospodine.”
 Al mu kaže care gospodine:
 “Jeli doba Kutljače Jovane,
 Jeli doba da se pomirimo,
 Pomirimo i još pobratimo,
 S malim ću te sudom osuditi,
 Svaku glavu deset godinica.”
 Kad to čuje Kutljača Jovane,
 On pobigne junak niz Kotare,
 Pa carevom bratu govorio:
 “Hvala tebi care gospodare,
 Hvala tebi na tvom daru,
 I na tvojim deset godinica.”
 Kad to vidi junak carev bratac,
 On no ide k bilu dvoru svomu.
 Kad je doša k bilu dvoru svomu,
 On napiše listak knjige bile,

Pa ju šalje kotarskim srdarom,
 Baš na ruke Lumbarde srdara.
 Knjigu štije Lumbarda srdare.
 Ovako mu knjiga govorila:
 »Da ste zdravo kotarski srdari,
 Pojdite vi u Kotare ravne,
 Ter mi živa uhvat' te Jovana.
 Ako ste ga kadri uhvatiti,
 Dati ću vam medalju od zlata,
 Brojit će se da jeste junaci.«
 Kad je knjigu junak proučio,
 On sakuplja svoje serežane,
 Pa no pojdu gori u Kotare.
 Kad su došli blizu Krke vode,
 Tu nalazu jednu dijevojku,
 Božju su joj pomoć nazivljali:
 »Božja pomoć mlajahna divojko.«
 Lipo jim je mlada odvrtila:
 »Bog vas prija delije neznane.«
 Ali velu kotarski srdari:
 »Oj bora ti mlajahna divojko,
 Jesil vidla Kutljaču Jovana,
 Hoćeš li nam pravo kazivati,
 Lipo ćemo tebe darivati,
 Prsi ćemo srebrom okovat ti.«
 Kad to čuje dijevojka mlada,
 Ona mlada govori srdarom:
 »Ajte mladi malo ponaprda,
 Ponaprda k onoj Krki vodi,
 Ondje vam je Kutljača Jovane,
 A š njim jesu do četiri druga.«
 Kad to čuju kotarski srdari,
 Oni teku k onoj Krki vodi,
 Kutljačina ugleda jih ljuba,
 Pa je svomu dragom besidila:
 »Stan na noge Kutljača Jovane,
 I zlo lega i zoricu zaspā,
 Eto na te silni serežani,
 Sprid njima je Lumbarda srdare.«
 Kad to čuje Kutljača Jovane,
 On se skoči na noge lagane,
 Pa se kreće na sve četiri strane,
 U koga bi pušku ispalio,
 Tere puški živi oganj daje,
 Puška spali a srdar se svali.
 Kad to vidi Kutljača Jovane
 Svojoj pučki lipo besidio:
 »Svitla puško brešankinjo moja,
 Koja jesi u Breši kovana,
 Od tebe se gozja posvetila,
 Od tebe se kaleži kovali,

Kad si toga dočekala dara,
 Da ubiješ Lumbardu srdara.«
 Al junaku loša srića bila,
 Pucali svi u njega srdari,
 Pa ga u zlo misto pogodilo,
 U zlo misto u čelo junačko,
 Ranjen pade na zemljicu crnu.
 Kad to vidu junaci srdari,
 Svezali mu ruke naopako,
 A i noge junačke popriko,
 Pa ga meću na crna konjica,
 Pa ga vodu k Zadru bijelome,
 Te ga meću u tavne tamnice.
 Iz tamnice Jovan knjigu piše,
 Baš na ruke svoje drage ljube.
 Ovako je u knjigi pisao:
 »Ostaj s Bogom, draga ljubo moja,
 Više ti me ni viditi nećeš,
 Jer kad bila nediljica svane,
 Višat će me na višala tanka,
 Na višala, na ravnim ravnica.
 Molim tebe draga ljubo moja,
 Molim tebe pribijelim mlikom,
 Učini mi sina redovnikom
 Neka bude svemu Zadru dika.«
 Kad je knjiga ljubi dolazila
 Knjigu štije grozne suze lije.

Ova pjesma još ima mnogo stihova do konca. Žao mi je što nijesam mogao nikada svu ju čuti. Napisah ovu pruu polovicu pošto mislim da će ju koji poslat svu iz Kotara, gdje se i skovala. Kutljača Jovan hajdukovao je u Zardarskim Kotarima te kao što pjesma kaže bi obješen na ravnica u Zadru. (Bilješka Jakova Čuke).

XLIX.

Oj divojko, dušo moja,
 Što si tako problidila,
 Jesi l' suncem dvore mela,
 Ol misecom kose plela?
 »Nisam suncem dvore mela,
 Nit misecom kose plela,
 Već sam stala ter gledala,
 Gdi u polju kolo igra,
 U kolu je brat i sestra,
 Bratac seli govorio:
 Sele moja, Mare moja,
 Ne hvataj se uz Tomana,
 Toman dite neženjeno,

A ti sele neudana.«
 Kada sestra brata čuje,
 Ona biži ravnim poljem,
 Ravnim poljem k dvoru svomu.
 Za njom teče Toman dite,
 Pod Tomanom ždribac konjic,
 A pod Marom bedevija.
 Bolje trči bedevija,
 Neg Tomanov ždribac konjic.
 Još je Toman na po polja,
 A Mare je na kraj došla.
 Kada Toman na kraj polja,
 A Mare je na po gore.
 Kada Toman na po gore,
 A Mare je k bilu dvoru.
 Kad je Toman k dvoru doša,
 Gleda Toman, obzire se
 Hoće l' viti mladu Maru.
 Tiho kući, tišje zove:
 »Otvor vrata stara majko«
 Al mu veli s kuće stara:
 »Nije doma Mare mlada,
 Na vodu je mlada pošla,
 Na vodicu za goricu,
 Da će malo vode donit,
 A i konje će napojit.«
 Kad to čuje Toman dijete,
 On no grede za goricu,
 Za goricu, na vodicu,
 Ter on išće vodu hladnu,
 Al ne može vodu naći.
 A kad se je i smrknuo,
 On no pojde k dvoru svomu,
 Cvilujuć i kuneći:
 »Oj prokleta stara majko,
 Da mi se nij Boga bojat,
 Glavu bi ti razstavio;
 Mladu si mi omrazila,
 Žribca si mi konja dala,
 U Mare je bedevija,
 A ja imam bedevija,
 Još i boljih nego Mare.«
 Ide dite u kamaru,
 Pa se junak razbolio
 Razbolio i umro je.

L.

Sije Mare murtelu,
 To u svetu nedilju,
 Pitaju ju mornari:
 »Poč je Mare murtela?«

Njim govori mlada Mare:
 »Svaka grana po dukat je,
 A crljena dva dukata.«
 Al ju zovu mornari:
 »Hodi Mare u brode.«
 Ide Mare u brode,
 Tere pade u more,
 Letila su dva sokola,
 Pa mlada jih je vidila,
 Ter je njima govorila:
 »Borom vami dva sokola,
 Vi recite majki mojoj,
 Da skrinju ku sam imala,
 Meće vanu vodu hladnu,
 Da gre s vodom ko ja s morem,
 Onu robu koju sam imala,
 Nek ju dili sirotinjam.«
 Kad ju čula dva sokola,
 Oni lete k njenoj majci.
 Kad su došla k bilu dvoru,
 Staroj majci govorila:
 »Borom tebi stara majko,
 Rekla ti je kćerka Mare,
 Da skrinju ku je imala,
 Mećeš vanu vodu hladnu,
 Da gre s vodom ko ona s morem,
 Onu robu koju je imala,
 Nek ju diliš sirotinjam.«
 Kad to čula jedna stara,
 Tužno stara zaplakala.
 Meće skrinju u vodicu,
 Da gre s vodom ko kći s morem.
 Dili robu sirotinjam,
 Nek ju nosu sirotice,
 Kad ju neće kći nositi.
 Pa no grede cvilujuć,
 K svomu sinku u kamaru,
 Pa mu tiho besidila:
 »Spavaj, spavaj dite moje,
 Da bi velik mi naresa,
 Da bi sestru osvetio,
 I po moru ti hodio,
 Meni faco ti donio,
 Staru otcu škatulu tabaka.«

LI.

Ljubi Rade tri divojke mlade:
 Jednu ljubi pasuč bile ovce,
 Drugu ljubi sijuč čenicu,
 Tretu ljubi sadeći lozicu,
 Pa se junak i okoristio.

Sve mu dobrim urodilo plodom,
Svaka ovca po dva bila janjca,
Svako zrno po dva bila klasa,
Svaka loza po kopanju grozja,
A plavina po barilo vina.

LII.

Sami sobom junak govorio:
»Sunce moje ne zahodi jošće,
Dok ne dojdem do divojke moje,
Do divojke do nevire moje,
S kojom pasah devet godin ovce,
A desetu bilo janje moje.
A nit sam je rukom dotaknuo,
A ni krivim okom pogledao,
Jer sam drža da će biti moja,
Oli moja, oli brajna moga.
Privar mene a i brata moga,
Dušica joj ne vidila Boga,
Pa no ide mlada za drugoga,
Za drugoga pobratima moga,
Pa me zove za vinčana kuma,
Hoću l'pojti stara majko moja?«
Ali njemu majka odgovara:
»Pojdi sinko, al ne nosi dare,
Nit je nosi, a niti je primaj,
Već kad stade dare darivati,
Onda reci do dvi do tri riči,
Ke će mladu u srce ubosti;
Ovako ti mladoj sinko reci,
Kako tebe lipo majka uči:
Ne imala cigle mužke glave,
Nego samo devet divojaka,
I svih devet glave zabolile,
Od boli ti u goru pobigli,
Na nedilje doma dohodile,
Staru otcu brke povadile,
Staru majku za grlo lovile.«
Kad je sinak majku razumio,
On no ide za vinčana kuma.
Kad je stala mlada darivati,
Darivati sve redom kumove,
On ne htide dara ni primiti,
Već govori svojoj lipoj kumi:
»Neću kumo daru nikakvomu.«
Kada ga je kuma razumila,
Govorila svom vinčanom kumu:
»Zašto nećeš kume dar da primiš,
Ol ti nisu darovi ugodni.«
Na toj njojzi junak odgovara:
»Ugodni su mi tvoji darovi,
Al ti kažem da je neću primit,
Već ću reć' ti do dvi do tri riči,

Koje će te u srce ubosti.
Ne imala cigle mužke glave,
Nego samo devet divojaka,
I svih devet glave zabolile,
Od boli ti u goru hodile,
Na nedilje doma dohodile,
Staru otcu brke povadile,
Staru majku za grlo lovile.«
Kad to čula lipa mlada kuma,
Ona svomu govorila kumu:
»Zašto tako da od Boga najdeš,
Što sam ti ja nevoljna skrivila,
Da me kuneš do Boga miloga?«
Veli njojzi mladi kum vinčani:
»Zač me pitaš što si mi skrivila,
Privari me ne vidila raja.
Mislio sam da ćeš poći za me,
Oli za me, ol za brata moga,
Pa ti si me mlada privarila,
A i mene a i brata moga,
Pa si sada pošla za drugoga.
Što sam reka to ti se zgodilo.«

LIII.

Došla doba da mi gremo doma,
Koji k majci a koji k ljubovci,
Tužan Bogdan nigder ni jednomu,
Nego k mladoj Leškinjoj divojci.
Kad je doša prid njezine dvore,
Božju joj je pomoć nahvalio:
»Božja pomoć Leškinja divojko.
Čuo jesam a vidio nisam,
Da u tebe vina na prodaju,
Toči mi ga, a ne miri mi ga,
Junak jesam platiti ga hoću,
Oli ćodrom, oli jasprom svojom,
Makar pošla ćordu položiti,
Tebi hoću vince naplatiti.«
Kad to čuje Leškinja divojka,
Tad se mlada k bačvi zaletila,
Od preše je prsten izgubila,
Pa mu toči vina crljenoga,
Toči mu ga, a ne miri mu ga.
Kad se Bogdan vina ponapio,
Onda Bogdan bolje volje bio,
Staru otcu brke povadio,
A Leškinju za ruku uhvatio,
Pa ju vodi gori u kamare,
Pa ju ljubi koliko mu drago.
Kako ju je junak obljubio,
Onda ju je junak i pustio,
Ali njemu mlada govorila:
»Plati vince Bogdane junače.«

Ali njojzi junak odgovara:
 »Ja sam tebi vina naplatio,
 al kad hoćeš neka ti i bude.
 Britkom ćordom hoću ti ga platit.«
 Tere vadi ćordu iz korice,
 Mahnu ćordu odsiče joj glavu,
 Mrtva mlada k crnoj zemlji pade.

LIV.

Pij to vino crljeno,
 Va to lice rumeno,
 Ako nećeš piti ga,

I š njim veseliti se,
 Ne moga pokriti se,
 Ni sebe ni žene,
 Ni diteta kraj sebe,
 Već te žena bubala,
 Da bi brate s ćim,
 Već držalom motičkim,
 pij, pij, al se ne opij,
 Ala muze, neka muze,
 Ala muze, neka muze,
 Sve pomuze,
 A ti družte otari mu suze.

RÉSUMÉ

Jakša Čedomil (Jakov Čuka) est un des plus importants critiques littéraires à la fin du XIXe et au début de XXe siècle. Petravić, et aussi plus tard Barac, le proclament le fondateur de la critique moderne en Croatie, sous-entendant le fait que Čuka a introduit les critiques européens dans la valorisations des œuvres littéraires croates. Mais, peu de specialists d'ethnologie savent qu'il était aussi le collecteur des poèmes populaires. Ici pour la première fois nous présentons le recueil des récits de Matija Šešelj, venu de Zaglava (Dugi otok).

Čuka avait plusieurs raisons de noter les poèmes populaires: d'abord il était invité de la faire par Matica hrvatska (elle invitait les gens engagés dans la culture des le début de la période du romantisme). Et puis, il les a noté à cause de ses raisons privée (santé, les liasons de familles etc). Il est important de souligner que son recueil a quelques poèmes antologique qui, par son agent dramatique et cristalisation poétique, vont (et les experts comme Delorko l'admettent) parmi les plus beaux réalisations du génie poétique populaire croate.